

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE”.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

14 de jaargang, nr. 5 - mei 1985

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

MEI - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen op twee voordrachten :

1. Een wandelvoordracht in de reeks "Ken uw stad !" :

MONUMENTALE GRAFSTENEN OP HET OUDE KERKHOF

Op zaterdag 11 mei om 14u30 stipt, leidt ons bestuurslid de heer Jean Pierre FALISE, de belangstellenden rond op het oude Kerkhof van Oostende. Deze merkwaardige wandeling zal ons niet alleen langs de monumentale grafstenen voeren maar ons meteen een reeks personen in herinnering brengen die tussen de twee wereldoorlogen het wel en wee en de geschiedenis van onze stad gemaakt hebben. Samenkomst aan de ingang van het kerkhof, Nieuwpoortse Steenweg.

TIP : moest het de dag zelf regenen, of moest het een paar dagen voordien erg geregend hebben, doe dan waterdichte schoenen of laarzen aan a.u.b. Sommige paden van het kerkhof zijn zeer drassig.

2. Een avondvoordracht met dias die doorgaat op :

donderdag 30 mei 1985 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, Oostende

Het onderwerp : ONS VERLEDEN UIT DE LUCHTFOTOGRAFIE

Spreker : de heer Etienne COOLS

De visuele verkenning door middel van luchtfotografie, bij het zoeken naar sporen uit het verleden, is een techniek die sedert de laatste wereldoorlog enorm aan belang gewonnen heeft. Zo kan men b.v. op een luchtfoto van Oostende zeer nauwkeurig de vijfhoekige contouren herkennen van het Sinte-Isabellafort langs de Elisabethlaan, zonder dat er op het terrein zelf iets te herkennen valt. Als men weet dat dit fort uit de jaren vóór het beleg van Oostende (1601-1604) dateert kan men zich een idee vormen van de mogelijkheden van de luchtfotografie.

Over dit onderwerp spreekt ons vanavond de heer Etienne COOLS. Als ondervoorzitter van de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen is hij ten eerste begaan met het archeologisch onderzoek in onze provincie. Momenteel wordt door deze vereniging werk geleverd op een site in KOOIGEM (Ijzertijdperk tot Laat-Romeins) en op een andere site in KERKHOVE (Romeins en Merovingisch). De heer COOLS brengt ons buiten zijn algemene voorbeelden van de luchtfotografie een reeks luchtfotos van het strand te Raversijde.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

JUNI-ACTIVITEIT

Studiereis : OP MUSEUMTOER IN HET HART VAN WEST-VLAANDEREN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot onze jaarlijkse studiereis die dit jaar plaats heeft op :

zondag 16 juni '85 met vertrek om 09u00 stipt

Het ligt in onze bedoeling u te laten kennis maken met de centrale as van West-Vlaanderen aan interessants te bieden heeft.

Wij starten om 09u00 stipt voor het lokaal van de V.V.F. Oostende in de Dr Colenstraat. Na een vlugge rit doorheen het Houtland, het Roeselaarse, en het Isegemse wordt het NATIONAAL VLASMUSEUM in Kortrijk onze eerste stop. Dit klein, maar uiterst belangrijk, museum geeft ons op een ongeëvenaarde wijze de eeuwenoude nijverheidstak van het Kortrijkse weer. In de daarbij horende boerenwoning is een oude vlassersherberg "DE VLASBLOMME" ingericht. Men kan er in een gezellige sfeer een lekkere pater nuttigen. We gaan terug de baan op naar Roeselare waar we stoppen voor een kort bezoek aan de Sint-Michielskerk. Deze kerk bezit een van de merkwaardigste preekstoelen uit de provincie West-Vlaanderen. Voor ons middagmaal komen we in de onmiddellijke omgeving terecht namelijk in het Gasthof Sint-Michiels. Daar serveert men ons :

tomatenroomsoep
varkensgebraad met groenten
dessert
koffie

en een consummatie voor de democratische prijs van 410 Fr, B.T.W. en dienst inbegrepen. Ter plaatse en eigenhandig te vereffenen.

Na het eten trekken we door naar Torhout voor een kort bezoek aan het Museum voor Torhouts Aardewerk.

Hierna zetten we door voor een bezoek aan het Kasteelmuseum WYNENDALE.

Deze rijkgevlude dag besluiten we na een glasje en een plasje in de onmiddellijke buurt van het kasteel en een vlotte terugkeer naar Oostende, waar we traditiegetrouw voor het avondeten toekomen.

De inschrijvingen gebeuren door storting van 325 Fr per per-
soon op de postrekening 000-0507753-55

Jan Dreesen
Rode Kruisstraat 4
8400 Oostende

Met de vermelding : "WENS OF WENS NIET DEEL TEN NEMEN AAN
HET MIDDAGMAAL".

In deze prijs is inbegrepen : de busreis alsook de museumen-
trees in groepsverband te Kortrijk, Roeselare, Torhout en
Wynendale.

De inschrijvingen worden afgesloten op 1 juni '85. Het aantal
deelnemers is beperkt tot 54. Elke deelnemer wordt in het
bezit gesteld van een geschreven tekst van de reis.

J.B. DREESEN

--*-*-*-*

VRAAG

In een kleine "Almanach pour 1914 : Ostende" wordt er naast
de getijen en de brandmelders ook nog een zonderling lijstje
gepubliceerd met de "Geboortedagen van de volgende leden
in de Senaat die zullen gevierd worden binst het jaar".

Dit lijstje omvat 15 lapnamen, nl. Kosje, Jean Bart, Solo
Slim, Poids lourd, De Porre, De Snuisteraar, De Vrijvrouwe,
De Globe Trotter, De Klarinette, De Boschwachter, De Gaaibol-
der, Den Ijsbeer, De Procureur, Den Engelschman en Guillaume
Tell.

Weet soms een van onze leden wat die Senaat was ? Kon dit
geen herbergmaatschappij of een feestcomité van een nering-
doenersbond zijn ? Persoonlijk heb ik daar niets kunnen
over vinden.

O. VILAIN

--*-*-*-*

HET ORGELMUSEUM VAN KOKSIJDE

We vernemen dat het Orgelmuseum van Koksijde, dat veel van
onze leden kennen, en destijds bezochten, aangekocht werd
door de Internationale Boekhandel uit Oostende.

Spijtig genoeg werd het orgelmuseum niet naar Oostende over-
gebracht, maar naar Brugge.

Anderzijds zijn we toch tevreden dat het orgelmuseum in
de provincie West-Vlaanderen gebleven is.

Het nieuw adres is 't Zand (Vrijdagmarkt 11). De toegang
gebeurt evenwel langs het Beursplein 3.

O. VILAIN

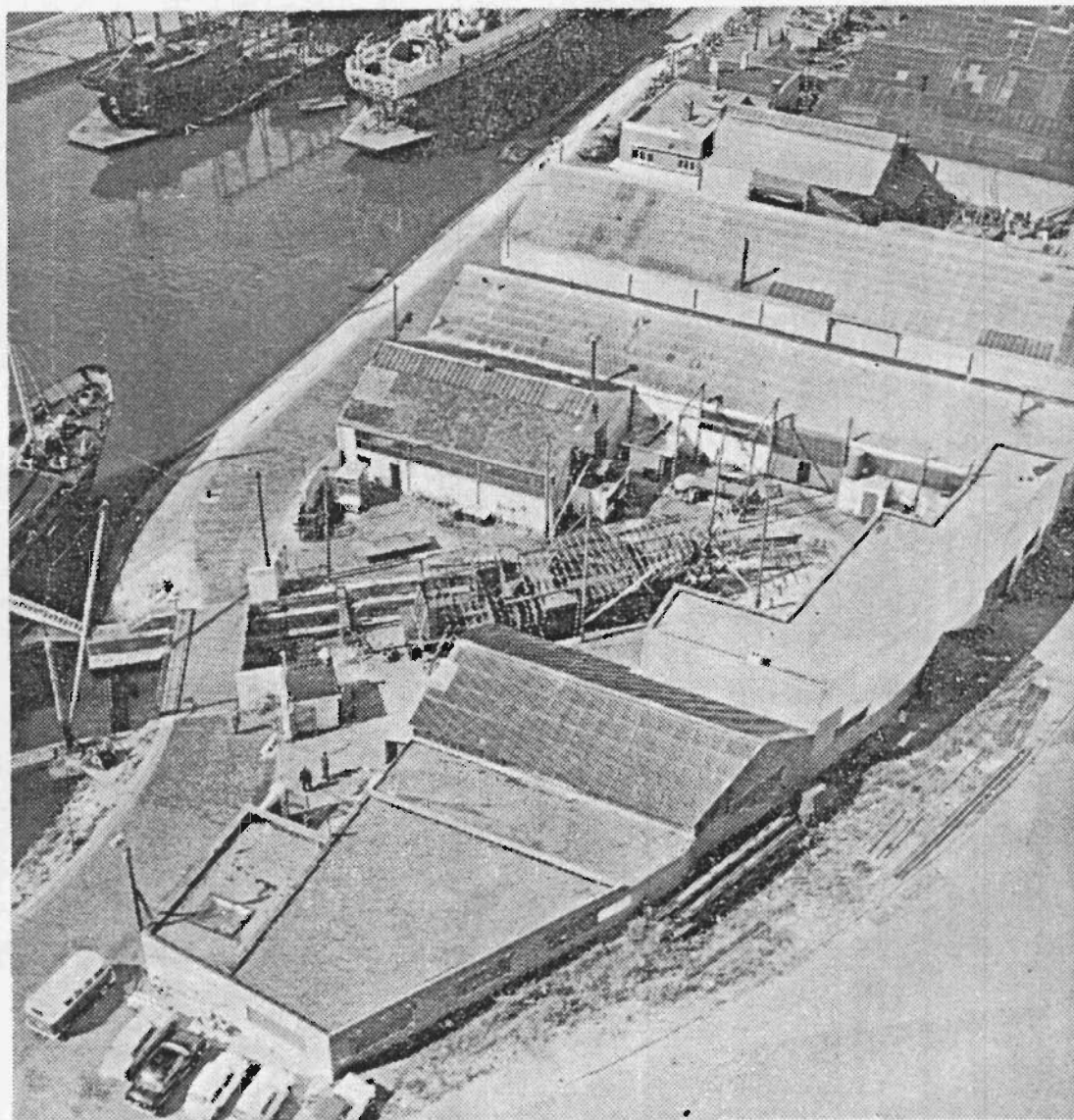
ANTIkwARIAATSPRIJS

Op een openbare verkoop, welke op 9 maart te Brussel doorging,
werd een exemplaar van "Monuments et rues d'Ostende, dessinés
d'après nature et lithographiés par STROOBANT, accompagnés
d'une description historique par J.B. LAUWERS" (uitgave :
Ostende : Buffa et Elleboudt, 1847) geveild voor de som
van 16.000 Fr. Met de 21 % kosten komt dit op meer dan 19.000 Fr.

O. VILAIN

DE SCHEEPSWERF SEGHERS

Amedée Seghers werd geboren in 1883. Hij leerde het beroep van scheepsbouwer op de scheepswerf Roeyers te Antwerpen. In 1919, op 36-jarige leeftijd, kwam hij met zijn vrouw en twee zonen, Charles en Victor, zich te Oostende vestigen in het oude atelier Leria, op de oude Vuurtorenwijk, in de volksmond "Negerdorp" genoemd. Daar werden open garnaalboten van ongeveer 10 m lengte gebouwd. In de periode 1919-1922 werden er een vijftiental bootjes gebouwd, waarvan de laatste half open waren. Er werkten toen ca. 25 arbeiders bij Seghers. In 1922 werd A. Seghers deelgenoot met Beliard, en ze stichtten samen een scheepswerf aan het Zwaaidok in de werkplaats Smits, naast Crabeels.

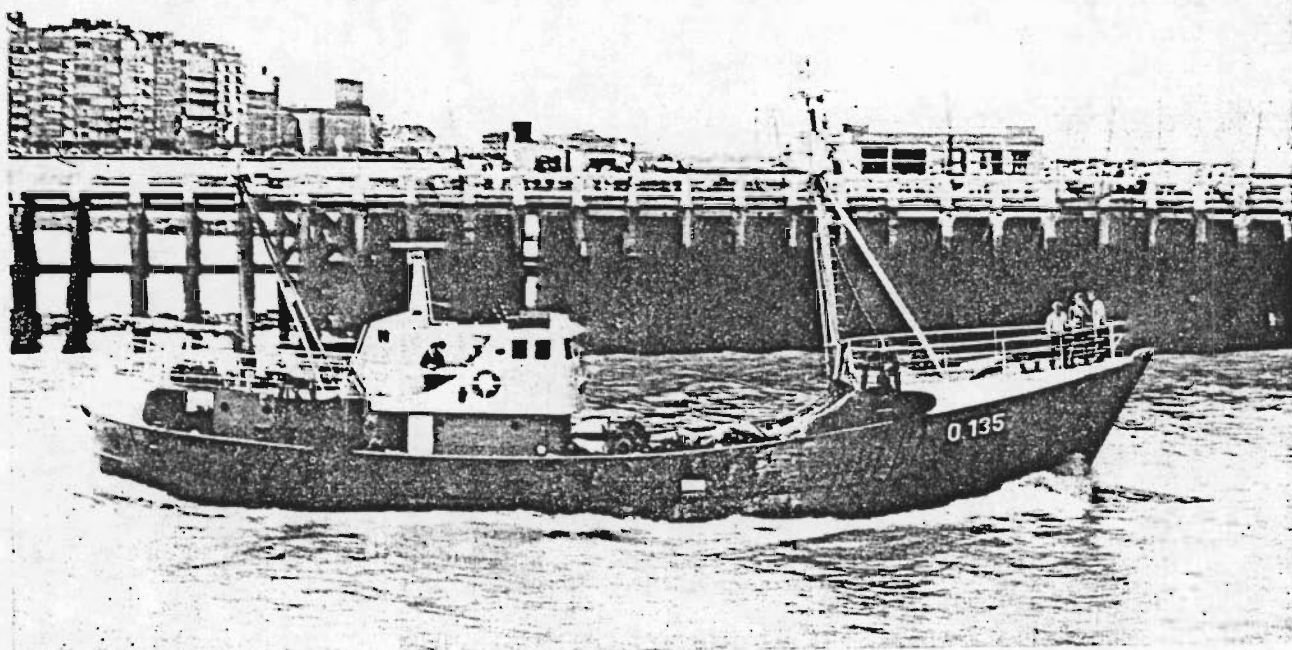

*Zicht op de werf Seghers. Een stalen vaartuig is in opbouw.
Bovenaan een gedeelte van de slipways. Foto genomen vanuit de vuurtoren. (cliché Seghers)*

Smits was een baggerfirma, en bezat een droogdok. Er was evenwel geen helling, en die werd dan ook gegraven. De werf Beliard-Murdoch is trouwens nog steeds op dezelfde plaats gelegen. Daar is Amedée begonnen met de constructie van stalen schepen. De werf kreeg toen vlug 300 personeelsleden. In de periode van 1922 tot 1934 werden er een dertigtal trawlers gebouwd voor Oostendse en Franse havens ;

ze hadden een lengte van 20 tot 28 m. Er werd ook een kustvaartuig van 295 ton, de "Thea" voor een Nederlandse rederij gebouwd. In het jaar 1934 heeft A. Seghers de werf Beliard verlaten om zich te vestigen aan de Slipwaykaai van de nieuwe in datzelfde jaar ingehuldigde vissershaven, waar de werf nu nog gevestigd is. In 1934 reeds begon A. Seghers, met een vijftiental mensen, stalen vaartuigen te bouwen. Na een bevoorradingsvaartuig voor mazout, voor Purffina, in 1935, kwam het eerste vissersvaartuig klaar in 1936 : het was de O.350 (na de oorlog O.66) "Roi Leopold", een vaartuig met een lengte over alles van 27,4 m, 94,7 B.T., voor rekening van Albert Deroo, stuurman-reder. In 1937, toen het derde vaartuig, de "Pierre Pocholle", een trawler met een lengte van 35,24 m, voor een rederij uit Dieppe, klaar gekomen was, overleed A. Seghers, op 31 december. De werf werd verder geleid door de zonen Charles en Victor, die zijn diploma van scheepsbouwkundig ingenieur in 1929 behaald had.

Tijdens de vooroorlogse periode bloeide de werf, en er kwamen al spoedig 60 arbeiders. Er werden vele herstellingen en veranderingen uitgevoerd aan tal van vissersvaartuigen. De werf had niet alleen klanten in Oostende, maar ook in de Franse havens Boulogne, Dieppe, La Rochelle en Lorient. In 1938 werd een kontrakt getekend om een trawler te bouwen voor een reder te Dieppe : toen de oorlog in 1940 uitbrak, stond dit schip in zijn spanten op de helling. Oostende werd gebombardeerd, en ook de werf bleef niet gespaard: de spanten en schotten van het op de helling staand schip lagen verspreid over een afstand van 300 m ! De trawler werd nooit geleverd.

*Een prachtig exemplaar van de werf Seghers : de middenslagtreiler O.135 „Maria Duyne”,
1970, rederij VERBOS.*

Gedurende de oorlog werkten op de werf Seghers ca. 100 personen onder bezetting, en inzonderheid om het onderhoud te verrichten aan Duitse mijnenvegers. In de volksmond had de werf de naam "Tommy-werf", dit omdat men er de radio van de Engelsen kon beluisteren, en zelfs de Duitse soldaten luisterden mee ! Dit had tot gevolg dat de werf op het einde van de oorlog volledig door de Duitsers vernield werd. De werf werd wederopgebouwd in 1946. De vroegere activiteiten werden stilaan hervat. In de beginne was er nochtans weinig werk, en omdat de helling nog niet hersteld was, werden er twee oude stoomtrawlers in Engeland aangekocht, de 0.335 "Charvic" en de 0.336 "Yarmouth", die omgebouwd werden tot moderne Dieseltrawlers voor de eigen rederij (1). In 1954 dacht men opnieuw aan nieuwbouw. Het eerste naoorlogse vissersvaartuig was voor Zeebrugge : de Z.561 "Heideroosje", 17,4 m lengte, 34,56 B.T., kustvaartuig voor rekening van H. Demacker in 1955 van stapel gelopen. Nadat er bokken op geplaatst werden (2), is het schip vergaan, waarbij twee mensen het leven lieten : dit gebeurde op 18 augustus 1966.

Bij gebrek aan werk voor klanten en om de werf in bedrijvigheid te houden, werd in 1960 een vaartuig voor de eigen rederij gebouwd : de 0.333 "Johnny", een trawler van 38,75 m lengte en 209,07 B.T. De 0.333 heeft vijf jaren gevaren op Oostende, en is dan verhuurd geworden aan een rederij in Zaïre. Het schip is in 1974 teruggekeerd te Oostende, en wordt in gereedheid gebracht. In 1962 werd een tweede trawler voor eigen rekening gebouwd, de 0.334 "Anita" (3). Deze twee schepen mochten beschouwd worden als de modernste van de Belgische vloot. Nadat er in 1962 andermaal een bevoorradingsschip, ditmaal voor ESSO, van stapel liep, begon de periode van zeer bloeiende activiteit, dit door de vernieuwing van de Belgische vissersvloot, en in het bijzonder van middenslagvaartuigen. Op de Bouwlijst van Trawlers kan men aflezen welke vissersvaartuigen nadien van stapel liepen. In 1963 leed de werf een groot verlies door het afsterven, na een langdurige ziekte, van Victor Seghers. De oudste zoon van Victor, Jacques, had inmiddels de leiding van de werf overgenomen. Zijn jongste broer hield zich bezig met de rederij. In 1965 werd een oude droom van de werf verwezenlijkt door een hektrawler of "gatvisser" te bouwen : de 0.164 "Victor Seghers" voor de rederij Polaris, waarin de familie Seghers deelgenoot was. Dit vaartuig vist nog steeds met succes in de Zaïrese wateren. In 1967 bouwde men de 0.182 "Caesar" voor reder Van Lul, een schip van 30 m lengte; dit vaartuig werd in 1969 verlengd door een stuk van 5 m middenin te plaatsen. Dit werkje gebeurde op de hellingen van Hemiksem met arbeiders van de werf Seghers.

In 1967 werd ook de 0.274 "Lucali" gebouwd voor Lebluy-Vanneuville, die al sedert 1964 de 0.114 "Normauwil" bezaten: beide vaartuigen hadden dezelfde afmetingen, het laatstgenoemde echter betere vormen en grotere diepgang. Ook Marcel Vercoutter uit Nieuwpoort kwam een tweede trawler bestellen in 1968 : de N.719 "Marlu". In 1969 werden de 0.206 en de N.736 gebouwd. In 1970 werd het laatste middenslagtype gebouwd, de 0.135 "Maria Duyne".

Bijna de gehele Oostendse middenslagvloot was vernieuwd, en bij gebrek aan andere nieuwbouw, kwam er in 1970 een garnaalvaartuigje van stapel : de O.211 "Harry Marina", met een lengte van 14,6 m en 27,73 B.T. Zo'n vaartuigje blijft één nacht op zee, en de reder verkoopt zelf zijn vangst op de "Trap" aan de Oostendse visserskaai. Om de werf te laten voortbestaan, en de 60 personeelsleden te kunnen behouden, moest er dringend naar nieuwbouw uitgekeken worden : er werd werk gezocht voor de buurlanden. Dit leverde op dat een Engelse sleepbotenrederij al haar sleepboten laat herstellen en opliggen bij de Scheepswerf Seghers. In Nederland werd een nog beter kontrakt aangegaan, dit voor de nieuwbouw van kotters, wat met zich meebracht dat in 1972 voor het eerst in de geschiedenis een Belgische werf een vissersvaartuig voor Nederland bouwde. Voor de werf dit vaartuig kon bouwen, was ze verplicht de helling te doen verbreden : totnogtoe was de maximum-breedte van de gebouwde schepen 6,65 m geweest. De firma Soetaert uit Westende verbreedde de helling tot 10 m. Tevens werd een portaalkraan geplaatst over de helling van 8 ton draagkracht. Ook werd op het einde van de helling een nieuwe wegneembare brug geplaatst die een gewicht kan dragen van 20 ton. Deze brug is noodzakelijk voor het verkeer op de Slipwaykaai, en ook om de secties te kunnen aanbrengen vanuit de werkplaatsen, die dan door de portaalkraan op hun plaats op de helling worden gebracht. Tijdens de veranderingswerken werd het eerste schip voor Nederland gebouwd. Het werd een volledig afgewerkte casco voor een kotter met een lengte van 33 m en 206,43 B.T., waarin een motor moest komen van 1.015 P.K. Het vaartuig werd de KW.34 "Rose Marie". Het werd speciaal voor de bokkenvisserij ontworpen, met een grote stabiliteit dus. Na de bouw op de werf werd het casco dan naar Nederland gesleept, waar het volledig werd afgewerkt in een machinefabriek te Katwijk aan Zee. Na dit eerste vaartuig - een volledig succes - volgden er nog meer.

G. CASIER

- (1) De rederij Seghers, met rood-witte kleuren, had bepaalde periodes een tiental vaartuigen.
- (2) Het slank vaartuigje verloor door de bokken zijn stabiliteit, en men vertelt dat men tijdens de proefvaart zijn handen over de reling in het zeewater kon wassen.
- (3) Dit schip werd uitgerust met vier motoren G.M. op één reductiekast, wat naderhand geen succes bleek te zijn.

CHANTIERS & ARMEMENT
SEGHERS

BOUWLIJST TRAWLERS

SLIPWAYKAAI 4
8400 OOSTENDE

Elgenaer	Naam	Bouwjaar	Cons. nr.	Schip nr.	Afmetingen					Tonnemaat		Inhouden			Merk	Motor			Keerkoppeling			
					L.O.A.	L.L.L.	BR.SP.	Holte	Diepg.	BR.T.	NET.T.	Brand.	Water	Olle		Visr.	Type	P.K.	Ornw.	Merk	Type	Red.
Red. Seghers	Johnny	1960	C-32	O.333	38,75	33,5	6,65	4,2	3,2	209,07	84,56	64.000	7.000	900	165	MWM	TRH-348S	640	300	LOHM-STOLT	KBW400	
Red. Seghers	Anita	1962	C-33	O.334	38,75	33,5	6,65	4,2	3,2	209,07	85,24	80.000	7.000	1.200	165	ABC	6MDXC	600	300	BREVO	4516DRF	2 /1
Verleene Engel en Lucien	Koningin der Engelen	1963	C-35	O.369	27	23	6,25	3,2	2,6	96,37	41,06	23.000	3.000	500	70	BOLNES	5L	250	430	BREVO	3513ER	2 /1
Cattoor H. - Waeghe	Judith	1963	C-36	Z.431	28	24	6,25	3,2	2,6	102,68	38,72	25.000	3.000	600	70	INDUSTRIE	6D6	330	500	BREVO	3513ER	2 /1
Vercoutter Marcel - Bogaert	André-Jeannine	1963	C-37	N.720	22	18	6	3	2,2	63,96	19,33	12.000	2.000	600	40	BOLNES	4L	200	430	BREVO	510DR	2 /1
Lebluy G. - Vanneuville R.	Normauwil	1964	C-38	O.114	28	24	6,25	3,2	2,6	101,91	37,95	25.000	3.000	600	70	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513EDR	2 /1
Red. Polaris	Victor Seghers	1965	C-39	O.164	28	24	6,6	3,7	2,9	162,43	84,97	47.000	7.000	500	85	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513ERAX	2,5/1
Decreton - Calcoen	Johan	1965	C-41	N.738	22	18	5,8	3,1	2,4	67,36	19,84	12.000	2.000	600	40	BOLNES	4L	200	430	BREVO	510DR	2 /1
Red. Vigo	Peter - Luc	1966	C-43	O.232	28	24	6,25	3,2	2,6	105,75	37,95	25.000	3.000	600	70	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513ER	2 /1
Van Lul - Vanderhaeghen	Caesar	1967	C-44	O.182	35	30,5	6,25	3,4	2,7	155,74	68,67	42.900	4.500	2.000	160	MWM	TBD440 6	810	900	REINTJES	WGV360	3 /1
Lebluy G. - Vanneuville R.	Lucali	1967	C-45	O.274	28	24	6,25	3,4	3	121,25	46,53	32.000	3.500	600	80	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513EVR	3 /1
Vercoutter Marcel - Bogaert	Marlu	1968	C-46	N.719	25	21	6,2	3,8	2,9	86,59	30,2	25.000	3.000	600	65	BOLNES	6L	300	430	BREVO	514DR	2 /1
Cogge Christiaen	Marie - Paul	1968	C-47	O.243	28	24	6,25	3,2	2,7	102,34	30,72	27.000	3.500	600	70	ABC	6MDX	425	700	BREVO	3513ERV	2,5/1
Deckmyn - Cloet	Krisjean - Henson	1969	C-48	O.206	28	24	6,25	3,2	2,7	101,02	30,72	27.000	3.500	600	70	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513ERV	2,5/1
Vermander - Van Acker	Lucky	1969	C-49	N.736	22	18	5,8	3,1	2,4	69,29	19,84	12.000	2.000	600	40	ABC	3MDXS	300	700	BREVO	3510ER	2,5/1
P.V.B.A. Verbos	Maria - Duyné	1970	C-50	O.135	28	24	6,25	3,2	2,7	100,42	30,71	27.000	3.500	600	70	ABC	6MDX	375	600	BREVO	3513ERV	2,5/1
Red. Harry - Marina	Harry - Marina	1970	C-51	O.211	14,6	11,74	4,2	2,3	1,7	27,73	8,57	3.240	380	—	21	GM	6-71	145	1.800	TWIN-DISC	MG508 2	4,5/1
N. Van Duyn	Rose - Marie	1971	C-52	KW.34	33	29	7,5	4,1	3,15	206,43	74,62	66.000	18.500	2.000	135	STORK WERKSPoor	FBHD	1.015	750	KUYPERS	561745	4,5/1
H. Van Duyn	Pelikaan	1972	C-53	KW.88	33	29	7,5	4,1	3,2	207,00	75,25	58.000	18.500	1.500	135	STORK WERKSPoor	FBHD	1.015	750	KUYPERS	561745	4,5/1
Van Den Plas	Hans	1973	C-54	KW.189	33	29	7,5	4,1	3,25	207,74	74,65	57.000	18.500	1.500	135	STORK WERKSPoor	FBHD	1.230	800	BREVO	8516DRX	4,5/1
J. Van Duyn	Jacob - Marry	1974	C-55	KW.117	35,3	30,8	7,5	4,1	3,25	226,77	83,29	82.000	25.000	1.500	135	STORK WERKSPoor	FBHD	1.310	850	KUYPERS	561745	4,5/1
M. Van Duyn	Maarten	1974	C-56	KW.105	35,3	30,8	7,5	4,1	3,25			82.000	24.000	1.500	150	DEUTZ	SBV6M545	1.320	500	KUYPERS	561745	2,6/1

CONSCIENCESCHOOL - Mei 1940

Alle oudere Oostendenaars herinneren zich nog levendig de verschrikkelijke laatste meidagen van 1940, toen de aanhoudende bombardementen in het stadscentrum enorme verwoestingen aanrichtten. Minder is geweten over het tragisch gebeuren, dat zich op maandagvoormiddag 27 mei - de laatste dagen voor de kapitulatie van het Belgisch leger - in en rond de Conscienceschool afspeelde.

Op dat moment waren in de school, naar het schijnt een paar honderd jonge mannen ingekwartierd, die in het vooruitzicht van latere inlijving in het leger zich naar bepaalde verzamelpunten (de z.g. C.R.A.B.'s of Centre de Recrutement de l'Armee Belge) moesten begeven.

Korte tijd nadat in de omgeving door soldaten op laag overvliegende Duitse toestellen zou zijn geschoten, werd de school gebombardeerd en bestookt, waarbij een waar bloedbad werd aangericht. Hoeveel doden en gekwetsten hier zijn gevallen, schijnt niet juist bekend te zijn. Er is spraak van een 40-tal doden, waarvan vele onherkenbaar verminkt, zodat er slechts 11 konden worden geïdentificeerd.

Veel van de jongens zijn in paniek, al of niet gewond, in alle richtingen weggevlucht. Eén ervan kwam aldus terecht op de koer van mijn ouderlijk huis, in de Gelijkheidstraat 110. De voordeur was open gebleven toen we bij de aanvang van het bombardement in de kelder waren gevlucht. Mijn vader, politieagent, die liever dan in de kelder te schuilen, steeds in de hof plat op de grond lag, vond de jongen half versuft en hevig bloedend, gekwetst door een bombscherf in de hals. Hij werd in de mate van het mogelijke verzorgd en verbonden, en daarna door mijn tante die uit Schaarbeek naar hier was gevlucht, God weet hoe, naar het hospitaal gebracht.

Deze gebeurtenis heeft op mij, toen 10 jarige, een onuitwisbare indruk nagelaten. Ik vraag me, zoveel jaren later, nog steeds af, of die jongen het heeft overleefd, of wat van hem geworden is. Ik geloof niet dat mijn ouders die respectievelijk in 1946 en 1950 overleden, ooit zijn naam gekend hebben, evenmin als mijn andere familieleden. Wellicht werd daar in die beroerde omstandigheden ook niet naar gevraagd !

Misschien kan één of ander lezer meer inlichtingen betreffende dit tragisch gebeuren verschaffen waardoor gebeurlijk enig spoor kan gevonden worden.

Gerard VANDAMME

- Ref.: - Oorlogsdagboek "De Plate" 11e jaargang nr. 5/8, mei-augustus 1982, blz. 82/96.
- J.B. Dreesen en G. Vandamme : "Geschiedenis van een Parochie te Oostende", Sinte-Godelieveparochie, blz. 82-83.
- O. Vilain : "Drie vergeten feiten" in "Langs 't hard zand", Oostende, 1973.

DE IBISBRUG

overgenomen uit : ROEPSTEEN, tweemaandelijks tijdschrift van TER CUERE, nr XCIII Nieuwjaarsmaand 1985

Op 16-17 oktober 1984 werd de Baileybrug, die de Ibisbrug uitmaakte, vervangen door een geprefabriceerd voorgespannen betonnen brugelement. Het element werd op de oosteroever van het kanaal Oostende-Brugge, ter hoogte van de Ibischool, vervaardigd door de bouwonderneming Van Huele (Oostende).

Door middel van een reuze kraan van de n.v. Sarens (Steenhuffel) werd het brugelement op de twee landhoofden geplaatst. Landhoofden die vooraf door Van Huele gebouwd werden op beide oevers van de Noordede, even stroomopwaarts van de Baileybrug.

Na het plaatsen van de betonnen brug werd kwasi onmiddellijk de Baileybrug gedemonteerd.

De Baileybrug werd over de Noordede geworpen door de Genie van het Belgisch leger omstreeks 1953, ter vervanging van een gammele houten brugje. (Zie ook Ter Cuere Jaarboek 1984 - "De oeververbindingen te Bredene, door George Desopper).

Naar aanleiding van het ingebruikstellen van de nieuwe brug laten we hier een gelegenheidsgedicht van de hand van ons erelid Raoul EECKHOUT verschijnen.

Fernand GEVAERT

HET NIEUW IBISBRUGJE

Tweede nieuwjaarsdag
Geen mens die het zag
22 uur was de tijd
'k heb het nieuw Ibisbrugje ingewijd.
Zo gans op mijn eentje
Maar ja, 'k was altijd een buitenbeentje
Men had een verse looper geleid
Van sneeuw, een maagdelijk blank tapijt
Waar in ik heel attent
Mijn voetsporen heb geprent.
Lichtjes weerkaatsten in de kreek
En 'k hield een ingetogen preek
Zo voor de vuist en zonder boekje
Over dit mooie "Sassche" hoekje.
Niemand heeft geapplaudisseerd.
'k ben naar huis teruggekeerd
Met trage, gemeten passen
Tussen de vlokken, voorbij de sassen
En in de sneeuw achter mij
Zag ik mijn sporen in dubbele rij.

Niet enkel belangrijk de weg die men gaat,
Maar ook het spoor dat men achterlaat
Want ieder spoor, om het even
Is een teken van leven.

2/1/1985

R.E.

(met toestemming van de dichter)

STRANDFOLKLORE: STRANDSPELEN IN DE DERTIGER JAREN

Zijn reist naar Bulgarije in 1906 (4)

Le Carillon, 29-30 december 1906

Na dat bezoek nam ik afscheid van de kasteelvoogd, de heer Zwetho-Stamenof, en van de tuinchef, de heer J. Moriset, met de belofte de volgende dag terug te keren om mijn leerrijk bezoek voort te zetten.

Tegen één uur bracht het rijtuig ons terug naar Varna. Onderweg zagen we een tiental arbeiders die met restauratiewerken bezig waren. Ze werden bewaakt door vier soldaten. Ik hoorde dat ze tot dwangarbeid veroordeeld waren : twee jaar goed gedrag tellen voor drie jaar straf.

Tijdens mijn afwezigheid was mij, met toestemming van de stadsprefect van Varna, een mandje vis gebracht. Het waren uitgezochte specimens die voor het diner en het souper bereid werden. De vis was zo goed als die van bij ons maar de bereiding niet veel zaaks. Alles werd nl. op dezelfde manier gebakken en opgediend zodat de smaak bijna altijd eender was.

Na het diner trokken we naar de haven in gezelschap van de heer Ivranof, havenchef en van inspecteur-generaal Satirof. We gingen aan boord van een kleine stoomboot van de marine, bemand door militairen. In een andere sloep volgden de duikers met materiaal en de nodige manschappen.

De diepte werd gepeild en een twaalftal duikproeven gedaan. Overal vonden ze oesters en mosselen, zelfs op een diepte van 14 m. Op sommige plaatsen was het plukken moeilijk wegens de rotsachtige bodem. De namiddag verliep heel interessant en we waren bijzonder tevreden over het resultaat van deze eerste exploratie van de Zwarte Zee.

De maandag had ik hetzelfde programma als de dag voordien. Om halfacht 's morgens kwam het rijtuig van het kasteel ons halen om de rest van het park te bezoeken : de elektrische installaties van heel het domein en tenslotte de stokerij en de wijnkelders van de prins.

Het bezoek van die modelinrichtingen deed mij oprecht genoeg. Dat alles herinnerde aan mijn jeugd toen ik zelf de wijnoogst leidde. Want ik heb het druivenplukken geleerd en het persen en het verzorgen van de wijn tot het tijdstip van de verkoop.

(N.B. Met vertedering en ook met fierheid herinnert A. Stracké, in zijn autobiografie, aan die leertijd in Mainz toen hij, 14 jaar oud, als knechtje werd aangenomen in het Gasthof Rheinlust en er kind van den huize werd (cf. mijn eerste bijdrage over A. Stracké, De Plate, 11e jg. januari 1982).

Ik heb die reusachtige vaten bewonderd, ieder van zo'n 6.000 liter. De duigen, wel 7 cm dik, worden afzonderlijk uit Hongarije opgestuurd en hier ter plaatse ineengezet. De jaarlijkse wijnoogst in Euxinograd bedraagt

bij de 900.000 liter waarvan 800.000 afkomstig zijn uit de velden van de prins. De wijn is heel lekker en smaakt naar Chablis. De witte is zoeter dan de rode.

Na het bezoek van het kasteel heb ik de prachtige serres doorlopen die getuigen van de fijnzinnigheid van de prins. Deze wordt bijgestaan door de tuinchef en zijn werklieden. Ik heb ze dan ook gefeliciteerd om de mooie resultaten die ze op zo'n korte tijd behaald hebben. Want alle aanplantingen zijn pas aangelegd, bovendien is het klimaat niet gunstig. Hier kennen ze maar twee seizoenen : de winter die heel koud is en de zomer met een hitte van 40 à 70° Réaumur. (N.B. Zoals gezegd heerst in dat deel van Bulgarije inderdaad een continentaal klimaat. Maar 40 à 70° Réaumur, d.w.z. meer dan 50° Celsius lijkt me sterk overdreven. In ernstige naslagwerken vind je voor Varna, in juli, gemiddeld minder dan 25° C).

Vooraleer ik Euxinograd verliet overhandigde de heer Moriset mij een collectie korrels en zaden om ze te proberen bij mij, in het museum. (N.B. nl. in de serres van zijn museum en park in de duinen in Mariakerke). Hij hoopt dat de resultaten zo goed zullen zijn aan de Noordzee als aan de Zwarte Zee. Ik nam afscheid van die heren, bedankte ze van harte en werd teruggeleid naar mijn hotel in Varna. (N.B. Wat Euxinograd betreft, het werd door de Bulgaarse regering bewaard en volledig gerestoureerd. Nu is het de zomerresidentie van het staatshoofd Todor Zsjifkof. Het is ook de naam van een uitstekende witte wijn uit de streek).

Na het diner deden we dezelfde proeven als de vorige dag. De uitslag was even bevredigend en tegen 17 u was mijn opdracht vervuld. Mij restte nu nog de stad en de haven van Varna te bezoeken.

Varna, hoofdplaats van een arrondissement, telt 34.000 inwoners waaronder ca 4.000 Turken, 6.000 à 7.000 Grieken en evenveel Armeniërs. Er is een prefect, een Griekse en Armeense metropoliet. (N.B. Van 1949 tot 1956 heette de stad : Stalin - in 1963 waren er 170.000 inwoners).

Varna is de thuishaven van de Bulgaarse oorlogsvloot met haar staf en 2.000 marinesoldaten. Daar resideert ook de staf van een andere militaire brigade. Het is de belangrijkste haven van Bulgarije, zeer bekend voor de export van landbouwprodukten. Jaarlijks voert Bulgarije meer dan 1 miljoen ton graan uit.

De haven, 1.200 m lang, is uitstekend toegereust en bij alle getijden toegankelijk want het maximum verschil tussen ebbe en vloed bedraagt, volgens de wind, slechts 30 à 60 cm. De gemiddelde diepte van de haven is 24 m. Op het ogenblik van mijn bezoek waren er 7 schepen, waarvan 3 uit Antwerpen, aan het laden.

Alle landen hebben hier een consulaat. De stad heeft ook een nationale bank, 8 kerken, 18 moskeeën, een grote synagoog, een staatsatheneum voor jongens en een voor meisjes, een grote katoenspinnerij (prins Boris genaamd) en talrijke mooie gebouwen.

Varna is ook een badstad, tamelijk druk bezocht door Bulgaren en vreemde gasten. Het strand bestaat uit heel fijn zand en heeft een grote toekomst voor zich. In de nabijheid van de baden, in de richting van Euxinograd, ligt een prachtig park aan de boord van de zee.

Zoals ik al zei heeft Varna, als badstad, een beloftevolle toekomst. Die kan briljant worden op voorwaarde dat de hotelnijverheid een heel andere weg opgaat. In dat opzicht is er nog veel te doen. Jonge hoteliers zouden zich hier, met relatief beperkte kapitalen, een verzekerd en schitterend bestaan kunnen opbouwen. Daartoe echter is het nodig dat ze mannen van het vak zijn met grondige kennis van hotel, restaurant, keuken en wijnkelder.

Op dit ogenblik legt Varna een waterleiding en een rioolnet aan. Het probleem van de elektrische verlichting ligt ter studie. Tot hiertoe wordt de stad verlicht met petroleum. In het hotel waar ik afgestapt ben, gebruiken ze Edison-lampen die een behoorlijke en betrekkelijk goedkoop licht geven.

Na mijn wandeling nam ik afscheid van de prefect en van alle heren die mijn verblijf in Varna zo aangenaam hebben gemaakt. Ik blijf ze daarvoor bijzonder dankbaar. Daarna keerde ik terug naar het hotel om mijn koffers te pakken omdat ik 's morgens om 6 u vertrok naar Boergas.

In gezelschap van inspecteur-generaal Satirof en van de heer Bogdan Morlof, ingenieur van de havens van Varna en Boergas, gingen we tegen 7 u aan boord van een klein schip bevracht met diverse koopwaren. We waren met 'n 15-tal passagiers in 1e klas waaronder de heer J.A. Lazarof, secretaris van de handelskamer van Boergas. In 2e en 3e klas zaten er nog een 50-tal reizigers. De hemel was bewolkt, het was fris en vochtig maar de zee lag heel kalm.

Het was een heel aangename reis. (N.B. Boergas ligt ca. 90 km ten zuiden van Varna). Het schip volgde voortdurend de kust die zeer schilderachtig is en vol afwisseling wegens het hoogteverschil der bergen, wegens de baaien en de mondingen der rivieren. We ankerden op de rede van Emine Boerva (N.B. : op ca. 50 km van Varna) en vervolgden dan onze koers naar Boergas waar we tegen 17 u aanlegden.

Bij de ontscheping werd ik begroet door de heer Assen-Theodorof, hoofd-ingenieur van de spoorwegen in Boergas. Deze deelde mij mee dat een salonrijtuig gestuurd was om me terug te brengen naar Sofia. Ik werd naar het hotel geleid waar we het eens werden over het werkprogramma van de volgende dag.

Boergas, gelegen in Oost-Roemelië, heeft 13.000 inwoners, Bulgaren en Grieken (N.B. Het vroegere kleine vissersdorp kende door de spoorwegverbinding met Sofia (1890) en de aanleg van en nieuwe haven (1904) een snelle ontwikkeling. In 1963 telde het 93.000 inwoners). De haven is heel goed ingericht en druk bezocht. Grote hoeveelheden graan, wol, talk, boter, kaas en rozenwater

worden er geëxporteerd. De schepen van de Oostenrijkse Lloyd van de Levantlijn, van de Russische lijndienst Odessa-Constantinopel leggen er aan. Twee Bulgaarse schepen verzekeren twee keer per week de overtocht naar en van Varna.

De dag na mijn aankomst in Boergas vertrekken we 's morgens om 8 u met een stoomsloep en een duiker. Tegen de middag waren we terug. Na de lunch gingen we weer scheep om te zien of er ook in volle zee oesterbanken te vinden waren. En werkelijk, op anderhalf uur afstand van Boergas, rechtover een klooster, hebben we heel mooie oesters gevonden in grote kwantiteit. Op de bodem van de zee ligt daar een ware rijkdom. De zaak is nu die te exploiteren.

In Boergas zoals in Varna kunnen de visvangst en de hotels aanzienlijk verbeterd worden in het belang van Bulgarije. Gezien de gunstige gezindheid van zijn vorst en van minister Ghenadiëf, hoop ik dat de rijkdommen van het land zullen vermeerderd worden door een wijziging van het exploitatiesysteem.

Van mijn verblijf in Boergas heb ik geprofi-teerd om - aanbevolen door de heer Lazarof - de stoommolen van de heer Petrof en zonen te bezoeken. Het is een geweldige inrichting in volle bedrijf.

De heer Petrof, een vriendelijk en beminne-lijke man, heeft me zijn hele installatie laten zien. Je treft er de meest geperfectioneerde machines aan. Bij die gelegenheid wist hij mij te zeggen dat hij op de tentoonstel-ling in Luik, in 1905, de gouden medaille en het erediploma behaald heeft. Hij hoopt in 1910 naar België terug te keren (N.B. nl. voor de wereldtentoonstelling in Brussel).

Bergen graan, duizenden zakken bloem, gereed voor de export op schepen die in de haven gemeerd liggen, onderstrepen het belang van die machtige onderneming die verscheidene honderden arbeiders te werk stelt.

Daarmee was mijn missie beëindigd en ik was heel tevreden over het resultaat.

Na gedineerd te hebben met die heren die uiterst dienstwillig geweest waren tegenover mij, nam ik definitief van hen afscheid en bedankte ze van harte. Ik keerde naar mijn hotel terug om wat te rusten want de volgen-de morgen moest ik vroeg uit de veren. Mijn trein naar Sofia vertrok immers om 6 u.

Het salonrijtuig voor mij bestemd was van alle comfort voorzien : goed verwarmd, helder verlicht, buitengewoon elegant en van onberispelijke smaak. Het bevatte een eerste coupé met een eiken bureau, een salon van 3 m bij 3, met wanden uit palissanderhout, sierlijke meubels en behang uit groene zijde. Verder was er nog een slaapkamer en toilet.

Een speciale gardesoldaat, die Duits sprak, was uit Sofia gekomen om mij te vergezellen. Inspecteur Sotirof had voor mondvoorraad gezorgd.

Het fluitje weerklonk en de trein vertrok.

* * * * *

Hier eindigt het 4de en laatste stuk in Le Carillon. Onderaan stond er "à suivre". Het verslag was dus niet af. Maar, zoals als gezegd is, missen we het slot omdat jaargang 1907 van Le Carillon - waarin het verscheen - toevallig nergens te vinden is. We hebben vergeefs links en rechts geïnformeerd. Ook een rondvraag naar alle Belgische universiteitsbibliotheken leverde niets op.

Zonder twijfel vormden die 4 bijdragen het grootste deel van zijn reisverslag daar A. Stracké nu op de terugweg was. De selfmade zakenman leverde hier een sober en nuchter relaas van een blijkbaar rimpelloze reis waarbij hij uitzonderlijke faciliteiten genoot. We kregen geen belangrijke of treffende opmerkingen, geen indringende beschouwingen van sociaal-economische of culturele aard en helemaal geen allusies op de latente Balkanproblemen. Een diplomatische terughoudendheid die we van onze vredelievende hotelier mochten verwachten, ook uit respect voor zijn gastheer. Als echo van sommige Bulgaarse toestanden uit het begin van de 20e eeuw is dat reisverslag toch niet zonder interesse.

Die Bulgaarse missie bezorgde A. Stracké onmiddellijk persoonlijk succes. Op de bijeenkomst van de Oostendse handelskamer van 18 december 1906 werd hij, onder toejuichingen, door voorzitter A. Borgers gefeliciteerd omdat hij pas onderscheiden was met het officierscrozet van de orde van Alexander van Bulgarije (naar de naam van de voorgaande vorst : Alexander van Battenberg).

Stracké's bezoek en rapport veroorzaakten zeker geen omwenteling in de Bulgaarse visserij en in de hotelnijverheid aan de Zwarte Zee. Toch bleven ze blijkbaar niet zonder gevolg. In zijn nummer van 1-2 november 1913 - dus 7 jaar na de reis van A. Stracké - berichtte Le Carillon dat minister Ghenadiëf in Brussel was en plannen koesterde om jonge Bulgaren naar Oostende te sturen om er de visvangst te leren. Daarvan zal toen - 8 maanden vóór de catastrofe van 1914 - wel niet veel in huis gekomen zijn.

Intussen zijn er bijna 80 jaar verstreken en is er - ook in Bulgarije - erorm veel veranderd. En speciaal op het gebied van het toerisme en de hotelaccommodatie. Bij Varna en Boergas werden er de jongste tien jaar splinternieuwe badplaatsen aangelegd met meer dan 200 hotels voorzien van alle comfort dat moderne toeristen verlangen. In Albena (32 km ten noorden van Varna): 40 hotels. Aan het Goudstrand (= Zlatni Pjasatsi, 17 km ten noorden van Varna): 70 hotels. In Droesjba (tussen Varna en Goudstrand) : 19 hotels. Aan het Zonnestrand (bij Nesebar, 35 km tennoorden van Boergas): 100 hotels.

A. Stracké zou er grote ogen opzetten en ongetwijfeld niet alles naar zijn tand vinden.

(slot)

Germain Billiet

BOEKBESPREKING

KOMT VRIENDEN, LUISTERT NAAR MIJN LIED

Prof. S. TOP met zijn ploeg B.T.K.-ers heeft onder deze titel een werk op de boekenplank gebracht dat - naar mijn mening - een voorname plaats zal innemen in de reeks volkskundige studies, en dan vooral met betrekking op het volkslied. Het gaat hier over het verschijnsel marktzangers in Vlaanderen tussen 1750 en 1950.

Het werk bestaat uit twee delen.

Het eerste deel is een kennismaking en een probleemstelling door middel van talrijke voorbeelden, foto's, afdrukken en teksten van liederbladen.

Dit is een inleiding en een uitnodiging - ja zelfs een verleiding om onze marktzangers en hun liederen nader te bekijken en te bestuderen.

Het tweede deel is een verzameling rubrieken die een belangrijk hulpmiddel zijn voor de studie waartoe in het eerste deel uitgenodigd wordt.

Een bibliografie, bijgehouden tot 31 december 1983 met maar eventjes 395 nummers. Een opsomming van wat onze letterkundigen geschreven hebben over de marktzanger.

De tabel met incipits, beginregels der liederen, maakt het mogelijk maar eventjes 2804 liederen terug te vinden en te lokaliseren.

Er zijn verder een register met de gebruikte melodieën en met de liedgenres.

De lijst van marktzangers met verwijzing naar hun bibliografie en door hen uitgebrachte liederen is een belangrijk hulpmiddel bij verdere studie.

En tenslotte is er een register van drukkers en uitgevers van marktliederen.

Een standaardwerk op het gebied van marktliederen in Vlaanderen en een zeer goed voorziene naslagbron.

Terecht spreekt Prof. M. JANSSENS in zijn "Ten Geleide" van "PIONIERSWERK".

Lannoo uit Tielt zorgde - zoals altijd - voor een zeer verzorgde druk en uitgave in de reeks "Retrospectief".

EN EEN FONOPLAAT

Met het boek "Komt vrienden, luistert naar mijn lied" verscheen een langspeelplaat met liederen en teksten (Sadones, Copenolle, Tamboer, Geens, enz.) gebracht door de groep Sinksenbruid van Jan HUYGHE uit Veurne.

Twee eeuwen marktliederen op fonoplaat : Irma's beste hoed, Voor de traliën van een venster, Het lied van de voerman, Alles voor 't geld, de bende van Hazebroek, het geestelijk Kaartspel, de ontploffing van Tessenderlo, 't Kommeerestraatje, de ronde van Frankrijk 1935, enz...

Jef KLAUSING

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Feestelijkheden bij de Sint-Sebastiaansgilde te Oostende 1907

Op 30 augustus 1907 vierde de Koninklijke Sint-Sebastiaansgilde te Oostende een groots feest.
Dit speciale gildegebeuren werd georganiseerd ter herdenking van het 50 jaar erelidmaatschap van Koning Leopold II.
Voor deze feestelijke gelegenheid werden enkele schrijnen gemaakt en geschonken aan voorname personaliteiten.

Schrijn (11 cm op 19 cm) in donkergroene kleur met gouden letters.

Op het deksel : kroon en tekst in 9 lijnen

LA SOCIETE ROYALE ST. SEBASTIEN D'OSTENDE
A SA MAJESTE LEOPOLD II ROI DES BELGES
EN SOUVENIR DU CINQUANTIEME ANNIVERSAIRE
DE SA PROCLAMATION DE MEMBRE D'HONNEUR
30 AOUT 1857 - 1907

Op de binnenzijde : tekst in 3 lijnen

MEDAILLES & INSIGNES
J. STIENON
OSTENDE

Het schrijn bevat 2 medailles op donderblauw fluweel

- medaille in verzilverd brons Ø 63,5 mm

recto : LEOPOLD II ROI DES BELGES
buste met lange baard links gericht

verso : gekroond wapenschild van Sebastiaansgilde met lint
met tekst S. SEBASTIEN. OSTENDE
zelfde tekst als op het deksel van het schrijn
doch enkel in 4 lijnen.

- medaille in verguld brons Ø 63,5 mm

zelfde medaille als in deze in verzilverd brons.

Edwin LIETARD

* * * * *

OPROEP AAN ONZE LEDEN

"De Plate" doet hierbij een warme oproep tot zijn leden om - tot nader order - lege sigarekisten bij te houden ter stoffering van de "Tabakszaak Simon" in ons heemkundig museum. Ook oude tabakspotten, oude briquets enz... zijn welkom !

A. VAN ISEGHEM

* * * * *

OPENINGSUREN HEEMMUSEUM

Het museum blijft zonder onderbreking toegankelijk tot 31 augustus n.a.v. de thematentoonstelling "Uit de Ensor-bibliografie" - 100 jaar publicaties van en over James Ensor.

Elke dag (uitgezonderd dinsdag) van 10 u tot 12 u en van 15 u tot 17 u.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXVII : J. DE VIJLDER

Oostends amateurschilder.

Stelde van 9 juli tot 1 augustus 1955 tentoon in de "Tentoonstelling van de 9 Provinciën van Schilder- en Beeldhouwkunst" in de Kon. Galerijen (org. Oostendse Kunstkring) : "Papavers", "Anjelieren" (2 X), "Rozen", "Andalusisch", "Interieur" en "Rozentuin".

+-----

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXVIII : C. DORCHAIN

Claire DORCHAIN werd op 31 maart 1913 te Oostende geboren als dochter van Emile & Angela DERETTE.

Van beroep was ze feitelijk onderwijzeres.

Net als haar vriendin Margot KNOCKAERT (zie verdere afl.) was ze leerlinge van Antoine SCHYRGENS. Onder zijn leiding legde ze zich toe op het aquarelleren van stillevenen en bloemstukken, landschappen, marines, stadsgezichten en visserskoppen. Voor deze laatste stonden rustende zeebon- Van 1 tot 15 augustus 1937 nam ze deel aan het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwburg (Vlaanderenstraat) met 7 werken, allen aquarellen :
2 zichten op het Brugs Begijnhof, één zicht op de ingangspoort van hetzelfde begijnhof, 2 zichten op oude Brugse huizen, een Brugs straatgezicht en een landschap.

Claire DORCHAIN woonde ca. 1937 in de Kaïrostraat 74. Ze kwam ca. 1964 om bij een vliegtuigongeval in Egypte.

Verder maakte ze ook heel wat kleine, miniaturistische folklorefiguurtjes.

+-----

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXIX : L. DUFAIT

Deze kunstschilderes exposeerde van 1 tot 15 augustus 1937 tijdens het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwburg (Vlaanderenstraat).

De catalogus vermeldt 4 werken, nl. : "Bloemen", "Wilg", "Ingang van de haven" en "Landschap te Knokke".

Lucienne DUFAIT woonde toen Metserstraat 53.

+-----

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXX : J. GRUWEZ

Deze kunstschilderes exposeerde van 1 tot 15 augustus 1937 tijdens het "Groot Zomersalon" in het foyer van de Schouwbrug (Vlaanderenstraat).

De catalogus vermeldt 3 werken van haar : "La pêche", "Le retour" en "Au repos".

Haar adres is niet exact gekend : de catalogus gaf enkel op "Studio Artista. Oostende".

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXI : A. HAGERS

Geboren te Oostende op 16 maart 1915.

Studeerde aan de Oostendse Academie bij Alfons BLOMME & Dan THULLIEZ.

Hij schilderde voornamelijk landschappen.

1955 : zilveren medaille Stad Parijs

1960 : geselecteerd "Grote Prijs voor Schilderkunst Stad Oostende"

Hij woonde Steense Dijk 22 a.

Hij was lid van de Kunstkring van Oostende en stelde in hun salon 1953 in de Kon. Galerijen tentoon (17-31 aug.) met : "Oude boer", "Langs de kaai", "Vis sorteren", "Even kijken", "Koeien" en "Op het strand".

In het salon 1955 van de Kunstkring (Kon. Galerijen, 09 juli-01 augustus) exposeerde hij : "De roeier", "Kaartende vissers" en "Heimwee".

Salon 1958 van de Kunstkring : "Zonsondergang", "Landschap", "Huisvrouwetje" en "Boertje".

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXII : J. SCHYRGENS

Geboren te Brussel in 1922.

Zoon & leerling van zijn vader Antoine SCHYRGENS (cf. De Plate, december 1984).

Werkt in dezelfde trant van zijn vader.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXIII : R. SIMONS

Geboren te Oostende op 15 januari 1933.

Studeerde aan het Hoger Sint-Lucasinstituut te Gent.

Geselecteerd voor de Prijs voor Schilderkunst van de Stad Oostende 1960 met werken in surrealistische stijl.

Woonde toen : Christinastraat 23.

Norbert HOSTYN

OUD OOSTENDE IN BEELD - 2

In december 1985 verschijnt een prentalbum met 200 foto's en prentkaarten van oud Oostende, onder de titel "Oud Oostende in beeld, deel 2". De samensteller is André VANCAILLIE.

Prijs voor vóórintekening (tot 31 juli) : 800 ₣ plus 50 ₣ verzendingskosten

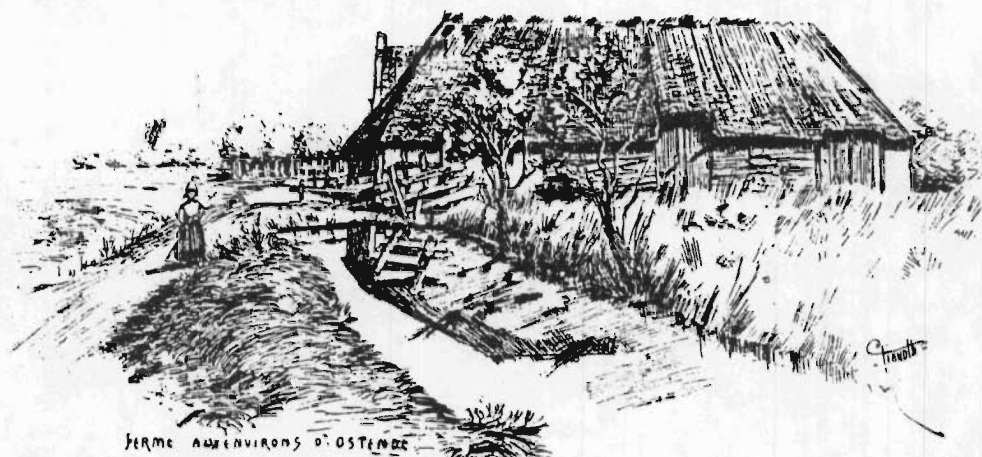
Prijs na 31 juli : 950 ₣ plus 50 ₣ verzendingskosten

Te storten op 000-0486754-08 op naam A. Van Caillie, Verenigingstraat, 36, Oostende.

VRAAG

Hieronder reproduceren we een zeldzame prentkaart van Oostende ca. 1900.

De prentkaart reproduceert een pentekening van de Italiaanse kunstenaar GIANOTTI die hier werkzaam was, o.m. als decorateur van villa's.

FERME AUX ENVIRONS D'OSTENDE

*Souvenir bien affectueux pour vous et
les vôtres de votre amie
H. L.
Je compte rentrer lundi soir et voudrais beaucoup
vous raconter toutes nos aventures.*

De legende luidt "Ferme aux environs d'Ostende".

Weet iemand van onze leden toevallig om welke hoeve het hier gaat?

Antwoorden richten aan "De Plate" p/a Stedelijke Musea, Wapenplein, 8400 Oostende (Tel. 70.61.31).

N. HOSTYN

§ § § § § § § §

BIJ DE OMSLAG FOTO

Onze leden zullen gemerkt hebben dat de omslag van "De Plate" aan vernieuwing toe is. De reproductie is geen oude luchtfoto, maar toont ons de maquette van Oostende, bewaard in het Musée des Plans-Reliefs (Hotel National des Invalides) te Parijs.

De weergegeven toestand is deze van omstreeks 1750. Het zicht is genomen uit het zuiden.

In een van de volgende "Plate's" volgt een bijdrage over de maquette.

A. VAN ISEGHEM

HET MEMORIAAL GUSTIN MALFEYT IN HET LEOPOLDPARK

Eén van de minst gekende en slechtst geplaatste monumenten te Oostende is zeker het Memoriaal Gustin MALFEYT. U vindt het in het Leopoldpark nabij het brugje bij de "Leeuwin", vervuild door de uitwerpselen van duizenden spreeuwen...

HET MONUMENT

is een blokvormig stuk arduin waarop een bronzen portretprofiel van de hand van Frans HUYGELEN. Een Latijns opschrift completeert het geheel :

JUSTINO MALFEYT
MDCCCLXII - MCMXXIV
OVIIN HORRIDIS AFRICAE REGIONIBUS
AUCTORE ET AUSPICE LEOPOLD II
EGREGIAM OPERAM NAVAVIT
CIVES MEMORES

JUSTIN MALFEYT (Brugge 1862-Elsene 1924)

Het toeval wil dat onze stadsgenoot C.A. WAUTERS onlangs een biografie van MALFEYT publiceerde in "De Zeewacht" (1) We nemen ze hier met zijn toestemming over.

De administratieve rust

Op 15-jarige leeftijd opteerde MALFEYT voor een militaire carrière. Op zijn 21ste was hij reeds onderluitenant bij de genie en in maart 1891 trok hij als onderintendant naar Afrika. Hij werd onmiddellijk van Boma naar Tshoa (Ben.-Congo) gestuurd als postoverste, kreeg er problemen met zijn gezondheid en keerde naar Boma terug. Daar kon hij zijn opmerkelijke administratieve gaven te nutte maken bij de militaire intendance. Hij voerde er de administratieve controle uit over de posten in de streek van de Watervallen en bracht het tot directeur-interemaris. Na een kort verblijf in België werd hij in 1895, opnieuw in het gebied van de Falls, tot intendant benoemd. Bij zijn aankomst te Stanleystad vernam hij dat de laatste Arabische slavenhandelaars uit de streek waren verdreven. De luitenanten HENRY en LOTHAIRE achtten zich verzekerd van een nieuwe rust voor het geteisterde gebied en met hen zou MALFEYT zich misrekenen !

Van pen naar geweer

De garnizoenopstand te Luluaburg, die door LOTHAIRE werd neergeslagen, maakte niemand ongerust, maar had een teken aan de wand moeten zijn voor het feit dat er nog allerlei gebeuren kon. In '85 organiseerde DHANIS vanuit Stanleystad een expeditie naar de Nijlenklave. De voorhoede vertrok op 30 september onder leiding van generaal LEROY. Onderweg brak een opstand uit (14 februari 1896) waarbij de muiters de ganse streek in rep en roer zetten. HENRY slaagde er echter in het dreigende gevaar voor Stanleystad af te weren. MALFEYT verrichtte ondertussen heksenwerk om de verbindingen met de loyale soldaten in stand te houden en de rebelse elementen in eigen kamp (die zich door de muitერიj wilden laten inspireren) onder de duim te houden. In 1897 profiteerden ook de Arabieren weer van

de betrekkelijke rust om te moorden en te branden. MALFEYT sloeg ook deze revolutie neer en keerde in 1899 naar België terug met de graad van commissaris-generaal. Nauwelijks een jaar later was hij opnieuw in Afrika en nam er, van DHANIS, het kommandement over de Oostprovincie over.

Bloed en Lauweren

In dit enorme gebied was de toestand verre van rooskleurig. Vooral rond de Lualaba maakten roversbenden en muiters het leven zuur. De nabijheid van Portugese gebieden favoriseerde wapentransporten aan de rebellen en zelfs de doortocht van slavenkaravanen. MALFEYT besloot de streek te zuiveren maar ging hierbij niet over één nacht ijs. Hij wachtte tot hij kon beschikken over een sterk gedisciplineerde, geharde en getrainde leger. Onder het opperbevel van MALFEYT die ook het gros kommandeerde marcheerde de zuiveringsexpeditie in april 1901 af. De drie kolonnes werden respectievelijk geleid door kommandant SANNAES, kapitein VAN DEN BROEK, en luitenant SAROLEA. Op 21 juli nam MALFEYT het roversnest Kisala zonder slag of stoot, maar op 4 augustus wachtten de muiters de Belgische troepen op. MALFEYT sloeg het verzet bloedig neer en ontmoette twintig dagen later de kolonnes van SAROLEA en SANNAES. Gezamenlijk versloegen de drie mannen een belangrijke roverstroep en maakten bij die gelegenheid honderden geweren en veel munitie buit. Deze zgn. Urua-kampagne had voor gevolg dat MALFEYT als staatsinspekteur verzocht werd de Kivustreek te kommanderen in afwachting van de komst van zijn collega COSTERMANS. MALFEYT blijft tot 1902 te Kivu en keert dan terug naar de Falls, waar hij grote administratieve reorganisaties doorvoert. In oktober 1903 was hij terug in Europa. Een maand later werd hij tot koninklijk Hoog-Kommissaris benoemd, een taak hem door zijn administratief genie toevertrouwd.

Terug naar de dossiers

In februari 1904 keert MALFEYT terug naar de kolonie. Hij bezoekt er de Bangala- en Evenaarsdistrikten, Kasai en Kwango, hoort inheemse klachten aan, waakt over de toepassing van de fiskale dekreten en kijkt toe op de strikte naleving van de wetsartikelen en administratieve regels. Zijn grote kennis van de mentaliteit van de inlanders blijkt een enorm voordeel. Spoedig echter keert MALFEYT voor een jaar naar België terug. Na dit verlof wordt hij intendant te Brussel.

Prinselijk begeleider en kommissaris

In 1909 onderneemt Prins Albert een reis doorheen de kolonie. Hij laat zich vergezellen door de inmiddels tot Vice-Gouverneur benoemde MALFEYT. Na het vertrek van de prins herneemt de Vice-Gouverneur zijn inspectietochten. Zij voeren hem van Kasai naar Maringa-Lopori en doen hem tenslotte weer in de Oostprovincie belanden. Hij blijft er als kommandant en keert tenslotte, na een inspectie van het Uele-gebied, naar België terug. Zes maand later is hij alweer in Congo, nu als kommandant van Katanga. Hij vervangt er de gouverneur, bezoekt een jaar later weer het vaderland en herneemt in 1903 andermaal het bevel over de Oostprovincie. In functie bij

het uitbreken van Wereldoorlog I kan hij een invasie van de Oostprovincie door de Duitsers afweren. Het levert hem het oorlogskruis op. In 1916, na een kort verblijf in het oorlogseuropa van die dagen, moet MALFEYT als koninklijke kommissaris de Oostterritoria beheren. Drie jaar lang kwijt hij zich taktvol van deze bijna uitsluitend administratieve taak. Reeds in 1916 was MALFEYT tot Hoofdentendant van het Belgisch leger benoemd geworden. Vanaf 1919 bleef hij, in België, ter beschikking van het Ministerie van Koloniën. Hij ging met pensioen op 31 maart 1921 en zette aldus een punt achter een rijkge vulde carrière, waarin hij de koloniale zelfstandigheid minder met bloed en kruit, dan wel met administratieve maatregelen had helpen realizeren. Minder spektakulair, maar uit humaan oogpunt beslist veel sympathieker.

X X X

Het MALFEYT-memoriaal is aan zijn tweede plaats toe. Tot in de vroege dertiger jaren stond het ongeveer ter hoogte van een verdwenen brug, in het gedeelte van het park dat geofferd werd voor het doortrekken van de Leopold III-laan.

X X X

Tot slot een kort woordje over de auteur van het monument :
FRANS HUYGELEN.

Hij werd op 19 augustus 1878 te Antwerpen geboren. Hij was leerling aan de Antwerpse Academie en aan het Hoger Instituut bij Thomas VINÇOTTE. In 1900 was hij Romeprijswinnaar. Tijdens W.O. I verbleef hij in Groot-Britannië. HUYGELEN, mettertijd zelf leraar aan de Antwerpse Academie, was auteur van talrijke monumenten.

Enkele werken : "Napolia", "Sint-Jan", "Moedervreugd", (salon 1907, Brussel), "Idole", "Studie" (was), "Portret van Mevrouw Frans HUYGELEN", (Salon 1909, Brussel).

De Kon. Musea van Antwerpen en Brussel bewaren werk van hem. Hij overleed te Ukkel op 5 november 1940.

Noot :

C.A. WAUTERS, Oostendse koloniale figuren (3). Justin Malfeyt, in De Zeewacht, 21 september 1984.

Norbert HOSTYN

Zag U rees de vernieuwde secties van Uw Heemmuseum !

- Sectie R.M.T.
- Tabakswinkel Simon
- Thematentoonstelling Ensor

DOE HET NU ! !

PLAN VAN OOSTENDE

In de jongste dagen werd een mooi gekleurd stadsplan van Oostende, dank zij de publiciteit van vele firma's, gratis verspreid (uitgave Cartobel).

Het is wel jammer dat er enkele storende fouten op voorkomen, o.a.

- Het voetbalterrein K.V.O. wordt nog steeds aangeduid als A.S.O. voetbalplein.
- In de Zeelaan op Raversijde staat een kerk aangeduid, die er nooit gebouwd is geworden.
- Waarom men bij het Fort Napoleon "oud" Fort Napoleon schrijft is ons niet duidelijk.
- Alle middelbare scholen zijn met naam aangeduid, doch het Kon. Atheneum van Stene moet het met de aanduiding "school" stellen, terwijl het Kon. Lyceum enkel "Middelbare school" toegewezen krijgt.
- Vermeilenschool i.p.v. Vermeylenschool is nog niet zo erg, maar voor STIMJO beantwoordt de aanduiding "Huishoudschool" zeker niet aan de werkelijkheid, terwijl men de Kunstakademie nog steeds in de Dr. Kan. L. Colensstraat laat huisvesten i.p.v. de Consciencschool.
- De Rijksschool voor Paramedische Studiën blijkt een "Verpleegstersschool" te zijn. Wat met de kandidaat-verplegers ?
- Bij de jeugdclubs klinkt "Ferre Club" i.p.v. "Francisco Ferrerclub" zeker wel komisch.
- Dat men het oud gebouw aan de hoek van de Zuidstraat nog als "Zeevaartpolitie" aanwijst heeft zeker nog met een vóóroorlogs plan te maken.
- Het toppunt evenwel is dat het Stedelijk Zwembad wordt aangeduid als "Waterzuiveringsstation" !

O. VILAIN

§ § § § §

OVERLIJDEN RENE DELY

We vernamen het overlijden van ons lid, de Heer René DELY. René was iemand die erg geïnteresseerd was in het oude Oostende. Hij was ook verzamelaar. Zijn interesse ging daarbij vooral uit naar de maalbootlijn Oostende-Dover en naar afbeeldingen van het bloemhorloge.

Hij verzorgde trouwens een bijdrage in ons tijdschrift over het bloemhorloge en monteerde met zijn materiaal een thematentoonstelling in het heemmuseum.

Het bestuur van "De Plate" biedt de familie haar deelneming aan.

A. VAN ISEGHEM

DE TRAM MAAKTE DE KUST

Geschiedenis van honderd jaar Kusttramlijn
door R. VANCRAEYNEST

Eerlang verschijnt een standaardwerk over de Kusttramlijnen. Niet zomaar een geschiedenis van de tram die uiteraard de vele geïnteresseerden in binnen- en buitenland zal aanspreken... De schrijver is geboren en getogen aan de kust en heeft van kindsbeen af persoonlijk kennis gemaakt met praktisch alle types rijtuigen die aan de kust hebben gereden. Bij de tekst worden zoveel mogelijk plattegronden van lijnen, stelplaatsen, loskaaien, enz... bijgevoegd, alsook een keuze van meer dan 100 zichten.

Er kan vooraf ingeschreven worden door storting van 980 F + 60 F portkosten (of 135 F voor aangetekende zending) op 000-0516276-42 van R. Vancraeynest, Blauw Kasteelstraat 103, Oostende (tel. 059/70.62.56.)

+-----+

ENSORIADE

Eind 1984 liet de Willemfondsafdeling van Blankenberge een kunstmap verschijnen onder de titel "Ode aan de zee". Naast een vijftal gedichten van Hugo CLAUS, Christine D'HAEN, Karel JONCKHEERE, Paul SNOEK en Eric VAN RUYSBEEK, bevatte de map ook nog een 6-tal pentekeningen van Oscar BONNEVALLE onder de titel "Ensoriades". De inleiding van "Ode aan de zee" werd geschreven door Anne-Marie MUSSCHOOT, terwijl Omer VILAIN "Ensor en zijn Oostende" schreef als inleiding bij de "Ensoriades" van Bonnevalle.

Het is die inleiding door Omer VILAIN geschreven, die we op de laatste bladzijde in extenso afdrukken, daar we menen dat dit wel in het Ensor-jaar past.

A. VAN ISEGHEM

§ § § § §

IN DIT NUMMER

- blz. 4 : G. CASIER : de scheepswerven Seghers
- blz. 9 : G. VANDAMME : Consciencesschool - mei 1940
- blz. 10 : F. GEVAERT : de Ibisbrug
- blz. 13 : G. BILLIET : August Stracké - reis naar Bulgarije (slot)
- blz. 18 : J. KLAUSING : boekbespreking - "Komt vrienden, luistert naar mijn lied"
- blz. 19 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek
- blz. 20 : N. HOSTYN : vergeten Oostendse kunstschilders van LXVII tot LXXIII
- blz. 23 : N. HOSTYN : monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende - XXIX
- blz. 26 : O. VILAIN : Plan van Oostende
- blz. 27 : A. VAN ISEGHEM : Ensoriade

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

ENSOR EN ZIJN OOSTENDE

De ironische glimlach van iedere Oostendenaar is in wezen de gelukkige zelfkennis dat hem weinig kan gebeuren. Hij leeft immers in een rijke Noordzeestad met een groot strand, een machtige dijk en de wetenschap dat Oostende het middelpunt van de wereld is.

Als echte Oostendenaar aanschouwde James Ensor ook zo zijn tijd, zijn Oostende, zijn kunst. In bijna al zijn werken kan men een mengeling van ironie en liefde dooreengeweven zien. Zijn geluk kon niet op in een periode van sociale onrust, die voor Oostende toevallig samenviel met La Belle Epoque, te kunnen werken. Maar ook zoals Bosch en Brueghel het reeds zagen, zo heeft Ensor ook zijn menselijke en demonische inspiraties gehad.

Wie ook vandaag in Oostende rondkijkt voelt de adem van James Ensor in zijn rug. Dobbert hij soms niet met een bootje in de haven? Zit hij niet ergens aan de Visserskaai oesters te slurpen? Gluurft hij soms niet naar onbetrouwbare dokters, rechters, geestelijken en architecten? Of houdt hij zich niet schuil als jurylid op een groot karnavalfeest? Of wellicht opent hij nog eens een tentoonstelling van een marineschilder, die men nog steeds weigert te ontdekken? Of is hij een van die drinkebroers, die zich later als geraamte ergens zal moeten opwarmen?

Neen James Ensor is eenvoudig niet weg te denken uit zijn Oostende. Hij leeft nog in de oude stad met zijn straatjes, pleintjes en dokken. Bij iedere plechtigheid in Oostende is Ensor aanwezig met zijn politiekers, zijn bourgeois, zijn perslui, zijn kunstenaars en zijn nog talrijker kunstcritici, kortom met al wat Oostende aan folklore bezit. En allen dansen. De leeuwen dansen. De maskers dansen.

En juist om die bonte mengeling houdt de Oostendenaar, net zoals James Ensor, zo van Oostende. Al is hij er zich van bewust dat de Grote Meester hem wel eens over de schouder zou kunnen vragen: "Wat hebt gij met mijn Oostende, mijn schoon Oostende van vroeger gedaan?"

En Oscar Bonnevalle bij dit alles? Gelukkig heeft die kunstenaar Ensor zo aangevoeld en Oostende zo bekeken dat hij ons thans op een enige "Ensoriade" heeft weten te vergasten. Oscar Bonnevalle wist zijn kunstenaarstalent op vaardige wijze te gebruiken om ons die grote Ensoriaanse boodschap over te brengen. En daar zijn we gelukkig mee.

Omer Vilain

OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE"

----- o -----

Met "DE PLATE" op museumtoer
in het hart van WEST-VL. LANDEREN

Zondag 16 juni 1985

Een prettige
aangename reis

Met " DE PLATE " op museumtoer in het hart van WEST-VLAANDEREN

Met de zon in het hart - en hopelijk ook van de partij - gaan we vandaag de baan op voor een reis die arm is in kilometers, maar rijk aan bezienswaardigheden. Door omstandigheden zijn we van ons oorspronkelijk plan moeten afwijken, we doen namelijk Kortrijk eerst aan op het einde van de dag. Dit brengt echter, buiten een processie van Echternachtbeweging, we moeten van Roeselare terug naar Torhout, geen bijzondere problemen mee.

We starten met een zuidoostelijke koers op de

Torhoutse Steenweg.

Het was onder de regering van Maria Theresia dat de steenweg van Oostende naar Torhout werd gelegd. Volgens het octrooi van 26 januari 1765 moest hij 70 voet breed zijn. De totale kosten bedroegen om en bij een half miljoen gulden die door de stad Oostende gedragen werden. De steenweg werd de 30ste september 1766 ingehuldigd.

Opmerkelijk is wel de bocht die in de volksmond de KROMME ELLEBOOG werd genoemd, en die tot voor enkele jaren in een kwade geur stond bij de automobilisten. Sedertdien kreeg deze bocht een betere kromming en is het aantal auto-ongelukken drastisch gaan verminderen. De reden waarom de steenweg hier zo'n bocht kreeg vindt zijn oorsprong bij het Historisch poldergebied dat rond Oostende lag, en waar de steenweg netjes werd naast gelegd.

Eens over de Steense dijk komen we in :

Het voormalig Kamerlingambacht.

De graven van Vlaanderen hadden evenals de koningen, vier voornamen ambtenaren, gemeenlijk hofbedienden genaamd, te weten een Kanselier, een Schenker, een Stalmeester en een Kamerling. De proost van Sint Donaas te Brugge was Kanselier, de Landvoogd van Rijsel was Stalmeester, de Landvoogd van Torhout Schenker en de Baljuw van Oudenburg, Kamerling.

Bij het Kamerlingschap was een heerlijkheid gevoegd, die het Kamerlingambacht werd genoemd en zich uitstreekte over Leffinge, Slijpe, Stene, Snaaskerke, Wilskerke, Middelkerke, Westende en Mannekensvere.

Het wapen van het Kamerlingambacht was een veld, schaakgewijze verdeeld, van zilveren keel met zes trekken.

Het Kamerlingambacht en het Kamerlingschap werden met de eerste Franse omwenteling afgeschaft.

Rechts van ons, gelegen aan het kanaal Nieuwpoort-Plassendale, zien we de 55 meter hoge kerktoren van de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Leffinge, boven het vlakke-polderlandschap uitsteken. Leffinge heeft nog heel wat typische polderhoeven waarvan 't FLERISKOT de best gekende is. Eertijds was deze hoeve eigendom van van de orde van de Tempeliers, die in het nabije Slype een commanderie (12de eeuw) en in Leffinge een priory hadden opgericht.

Op deze hoeve staat een grote West-Vlaamse bergschuur.

Links van de baan zien we de kerktoren van Snaaskerke.

Snaaskerke ontleent zijn naam aan de eerste kerk van die plaats, gesticht door een plaatselijke heer die naar alle waarschijnlijkheid SNEIGHIER heette, want de plaats wordt in 1067 voor het eerst vernoemd als SNEIGHIERKERKA. Patroonheilige van Snaaskerke is Sint-Cornelius, die gevierd wordt op 16 september. Hij is de patroon tegen "de excessen, vallende ziekten, zwijmingen in het hoofd en alle andere ziekten, voornamelijk onder de kinderen en het vee".

Ook hier zien we een mooi voorbeeld van een West-Vlaamse bergschuur, die soms verkeerdelijk een Friese schuur wordt genoemd. In tegenstelling met de schuur van het Fleriskot heeft deze schuur een deel van haar rieten dak behouden.

Een derde schuur van deze soort kan men rechts van de autostrade zien bij het naderen van de verkeerswisselaar te Jabbeke, als men van Oostende uit vertrekt.

Gistel.

Gistel ligt in het overgangsgebied tussen de zeepolders en Zand-Vlaanderen, en is grotendeels agrarisch, maar met een goed ontwikkeld handelscentrum.

In de 13de eeuw was Gistel - ontstond rond een grafelijke burcht opgetrokken tegen de invallen van de Noormannen - reeds een kleine stad, die pas in de 16de eeuw met een versterking werd omringd. In de late middeleeuwen bloeide er een drukke lakenindustrie. De heren van Gistel vervulden in de geschiedenis van het graafschap Vlaanderen belangrijke functies. Sommigen waren kamerheren van de Graaf, polderheren en forestiers van de Duinen; anderen hebben naam verworven als kerkbouwers, kruisvaarders en burgemeesters van Brugge. Herhaaldelijk had het stadje te lijden onder oorlogsgeweld.

Gistel is vooral bekend door de eeuwenoude Sint-Godelieveprocessie, die ieder jaar uittrekt op de eerste zondag na 5 juli en de gemeente draagt dan ook met fierheid de naam " Sint-Godelievegemeente ".

Bezienswaardigheden :

O.-L.-Vrouw-Hemelvaartkerk : is neogotisch ; herbouwd in 1853-1867, maar heeft nog een laatgotische torenromp uit ca. 1500, waarop een spits, herbouwd in 1970, tot 78 m hoogte bereikt.

Tot het waardevolle meubilair rekenen we vooral wat afkomstig is uit de oorspronkelijke kerk : barokke zijaltaren van O.-L.-Vrouw (1640) en van St.-Godelieve (+1700) en een communiebank uit 1670. Rechts bevindt zich de Godelievebeuk met veel herinneringen aan de heilige, o.m. zeven schilderijen met mirakeltaferelen (van J. Gaeremijn en J. van de Kerckhove, 18de eeuw) en vier uitbouwen waarin achtereenvolgens een koperen reliekschrijn (1913) met het gebeente van St.-Godelieve, een reliekhouder (1820) met haar hoofd, haar graf met grafschrift en een waterput, die verwijst naar de bron die bij haar graf ontstond.

Abdij Ten Putte (Abdijstraat 84, op 3 km van het centrum) : in een prachtige groene omgeving - om een kleine afstand links van de weg Torhout-Oostende - treft U de Abdij Ten Putte aan, die ook de Godelieveabdij genoemd wordt, omdat (althans volgens de legende) ze gebouwd zou zijn op de plaats waar Bertolf (heer van Gistel) zijn burcht had, waarin hij zijn vrouw Godelieve liet vermoorden. Met historische betrouwbaarheid kan aangetoond worden dat de abdij er in 1150 reeds gesticht was door de zusters Benedictessen. Een dochter uit het tweede huwelijk van Bertolf zou er de eerste abdis geweest zijn. Bij verbouwingswerk in 1958 werden de grondvesten van een driebeukige romaanse kerk uit de 12de eeuw en erboven die van een tweebeukige gotische kapel uit de 14de eeuw teruggevonden. In 1577 werden de zusters door Gentse calvinisten verdreven en na jaren van voorlopige vestiging o.m. te Veurne, gingen ze zich definitief vestigen in Brugge, waar ze in 1623 in de Boeveriestraat een klooster uitbouwden. De abdij hier raakte vervallen en bleef omzeggens verlaten tot in 1891. Toen werd er opnieuw een klooster ingericht. Architect Jan Bethune bouwde er een neogotisch kerkje en integreerde daarin de oude toren uit de 14de eeuw. Hij ontwierp ook de oostvleugel van het klooster. Nadien bouwde architect Carbon de westvleugel. In 1935 werd architect Jos Vierin met een nieuwe opdracht belast en bouwde een zusterkoor dwars tegen de kerk aan.

Een nieuwe verbouwing dateert van 1952-53 en staat op het actief van architect Arthur Degeyter. Hij bouwde de zuidvleugel van het klooster en wijzigde de noordvleugel. Rond de put (1634) met miraculeus water - waaraan de abdij haar naam dankt - trok hij een veelhoekige kapel met koepeldak op. Het gewelf van dit koepeltje werd door Roger van de Weghe beschilderd met taferelen uit het leven van St.-Godelieve en met de schilden van Vlaanderen, Gistel en de abdij zelf, terwijl Michel Martens, de rondvensters met glas in lood heeft voorzien. In de vloer merkt U een steen die, in het Latijn, uitnodigt tot bidden voor de hier overleden monialen.

Ook het pelgrimhuis of spijszaal werd in de verbouwing betrokken en het gehele complex werd witgekalkt, waardoor het zijn lieflijk uitzicht kreeg. In 1958-59 werd de laatste hand gelegd aan de afwerking van de kerk, die (eveneens door architect Degeyter) grondig werd verbouwd en voorzien van ramen, vervaardigd door Cyriel Maertens. Ze bevatten voorstellingen over het leven en de wonderen van de heilige Godelieve. Boven het hoofdaltaar merkt U nog een retabel met dezelfde thematiek.

Op een hoogte in het domein troont het "Kraaikappelletje" waarin twee ingemetselde grafzerken uit de 16de eeuw en een herinnering op doek aan het wonder van de kraaien te zien zijn.

Onder het klooster bevindt zich de kerker waarin de heilige werd opgesloten. Verder bewaart de abdij nog een zgn. Godelievetafel, een drieluik uit 1568 alsook schilderijen uit de 17de eeuw (o.m. van Jan Janssens).

Deze abdij is vanaf haar ontstaan een pelgrimsoord geweest. Zelfs toen de monialen er verdreven waren en het domein in vreemde handen berustte, bleven de bedevaarders jaarlijks toestromen, wat voor de zusters één van de redenen was om er (in 1891) opnieuw hun intrek te nemen. Vooral in de juli-maand komt men van heinde en verre naar "Ten Putte".

Kasteel "Ter Waere" : aan de Steenweg naar Brugge ; het is een goed bewaard rococogebouw uit de 18de eeuw, omgeven door een mooi park. Op dit domein staat een kleine staakmolen op een hoge stenen romp : de Merelaan geheten.

Oost molen (B) (Warandestraat) : houten staakmolen op een stenen torenkot. De oorspronkelijke molen, voor enkele jaren door brand vernield, maar ondertussen volledig heropgebouwd en sedert 1984 weer in een normale staat, dateerde uit de 16de eeuw ; de stenen romp uit 1841.

Monument voor Eugeen van Oye (1969) (Heyvaertlaan) : Dr. E. van Oye werd op 3 juni 1840 in Torhout geboren. Hij was geneesheer, dichter en publicist. Veel van zijn gedichten werden door P. Benoit, A. Meulemans, E. Tinel en anderen tot liederen gecomponeerd. In 1910 schreef hij ook een toneelwerk getiteld

titeld "Godelieve van Gistel". Hoewel hij uit een Franssprekende familie stamde, koos hij bewust voor het Nederlands en werd met zijn vriend Hugo Verriest een strijder in de Vlaamse Beweging. Na de Eerste Wereldoorlog werd hij gearresteerd op beschuldiging van activisme. Hij werd vrijgesproken maar mocht zijn medische praktijk niet meer beoefenen. In 1923 kwam hij hier in Gistel wonen en overleed op 24 juni 1926.

Evenement : St.-Godelieveprocessie. Ieder jaar op de eerste zondag na 5 juli trekt (om 16 uur) deze godsdienstig-historische processie door het centrum van de gemeente. De processie gaat terug op een eeuwenoude traditie. Naar v verluidd kwamen vrij kort na de dood van de heilige Godelieve (1070) reeds bedevaarders van Gistel. Ze trokken in stoet van de abdij (plaats waar voordien de burcht stond waarin Godelieve gewurgd werd) naar de parochiekerk (waar de heilige werd begraven). Naderhand nam deze optocht o.m. door de medewerking van de plaatselijke gilden de allure van een heuse processie waarin veel deelnemers opstapten, gekleed in goud en zilver gekleurde habijten. In 1459 was er zelfs een prijskamp uitgeschreven in verband met de mooiste klederdracht.

De huidige processie omvat ca. 1100 figuranten en heel wat kleurrijk versierde wagens. Door sprekende, zingende en dansende groepen wordt niet alleen het leven van de heilige uitgebeeld, maar er wordt ook een getrouw beeld gebracht van het leven in het Vlaanderen van de 11de eeuw.

Moere.

Sinds 1 januari 1971 opgenomen door Gistel. Wooncentrum voor pendelaars, hoofdzakelijk naar de kust.

St.-Niklaaskerk : neogotisch gebouw uit 1858-61, aangebouwd tegen de (oorspronkelijk midden-) toren van de vroegere kerk uit de 13de eeuw. Uit de waardevolle stukken uit het interieur vermelden we : het orgel van Pieter Van Peteghem uit 1776 (volledig hersteld in 1973 door Frans Loncke uit Zarren-Werken) ; vergulde houten borstbeelden van de H. Petrus en de H. Nicolaas (1738) ; een typisch missiekruisbeeld in houtsnijwerk. Ook het houten bovenstel van de doopvont is merkwaardig.

Zevelote

Sinds 1 januari 1871 versmolten met Gistel. Wooncentrum voor pendelaars naar het Brugse en de kust.

O.-L.-Vrouw-Hemelvaartkerk : dit barokke kerkje heeft heel wat verbouwingen ondergaan. De toren dateert uit 1856. Interessant uit het interieur zijn : het renaissance koorgestoelte en de kansel (beide uit 1669). De biechtstoelen dateren uit 1740 en 1744.

Ichtegem.

Sedert 1 januari 1977 bestaat het nieuwe Ichtegem uit de voormalige gemeenten Bekegem, Eernegem en Ichtegem, waarvan de wijk Wijndale bij Torhout wert gevoegd. De landbouw is de hoofdbedrijvigheid en daarnaast gaan heel wat inwoners pandelen naar het Oostendse en het Brugse. De industrie is eerder aan de lage kant. Toeristisch is Ichtegem weinig belangrijk, hoewel dagtoeristen bekoord worden door de rust in deze nog van druk verkeer gevrijwaarde gemeente van het Houtland.

Eernegem.

Sint-Medarduskerk : heeft een achthoekig laatgotische toren uit de 17de eeuw. Vermeldenswaard is laatrenaissancistische kansel die versierd is met prachtig beeldhouwwerk. Hij werd ca. 1777 naar hier overgebracht vanuit de Sint-Walburgakerk van Brugge.

Een van de mensen die veel gedaan hebben voor de kerk van Eernegem is een zekere pastoor Pype. Na het herbouwen van de kerk hield hij eraan het huis Gods met waardevolle meubelen te verrijken. Als gift ontving hij een ciborie van de familie Vanderheyde, waarde 633 Fr., een gotische remonstrans met brillianten, waarde 2 500 Fr. geschonken door de familie Cools en een kapel met beeld van O.-L.-Vrouw, waarde 716 Fr. van een onbekende schenker. De huidige predikstoel werd in 1856 hersteld en een nieuwe trap werd gesculpteerd door de Eernegemse beeldhouwer Seynaeve Henri, welke werkzaam was bij de meubelmaker Derynck uit Koolskamp. In 1858 werd door Henri Seynaeve een nieuw klankbord voor de predikstoel gemaakt, in 1859 het gothische koorgestoelte en in 1866 de twee gothische biechtstoelen.

In 1867 werd, volgens een plan getekend door de Brugse beeldhouwer Francis Dumon, de huidige Communiebank geleverd door Henri Seynaeve voor de prijs van 1 050 Fr. Henri Seynaeve leverde eveneens volgende beelden : de H. Johannes Beremans, de H. Rochus, de H. Antonius, de H. Barbara, de H. Franciscus.

Ichtegem.

Opvallend is het wisselend reliëf : vanaf het zuidoosten -ca. 50 m- zacht golvend aflopend naar een gemiddelde hoogte van 20 meter. Dit heeft voor gevolg dat de plaats heel wat mooie vergezichten te bieden heeft. De typische landelijke sfeer is een andere toeristische aantrekkelijkheid.

Sint-Michiëlskerk : hoewel de onderbouw van de toren samen met de kruisbeuk en het koor tot de beschermde monumenten behoren en teruggaan op een romaanse kerk uit de 11de eeuw is de huidige kerk neogotisch en dateert van 1845.

In 1849 werd de kerk gekeerd : de altaren bevonden zich vroeger onder de toren, waar nu de ingang is. Uit het interieur vermelden we de prachtige preekstoel, waarvan de kuip dateert van 1680, terwijl de rest bijgewerkt werd door de lokale beeldhouwer Gryson (begin 19de eeuw). De figuur onder de kuip stelt Mozes met de tafelen van de geboden voor. De andere meubelstukken (communiebank, drie biechtstoelen en twee altaren) dateren uit het midden van de 18de eeuw.

Panorama's : vanuit de Panoramastraat (32 m hoogte) heeft men een prachtig zicht op de torens van Brugge en de hoge flatgebouwen van de Kust.

De Ruidenbergstraat en de Zuster Clarastraat vormen samen een gedeelte van de Romeinse heerweg van Kassel naar Aardenburg. De Ruidenberg (45 m hoog) is omringd door een fraai landschap. Vanop de top (met T.V.- en F.M.-distributietoren) krijgt U een heerlijk vergezicht op het bos van Wijnendale en zuidelijk West-Vlaanderen.

De Roopijfontein : op de zuidelijke helling van het plateau van Wijnendale is ontstaan door de aanwezigheid van de ondoordringbare kleilaag. Aanvankelijk borrelde het water op in de weide achter het gebouwtje, maar omstreeks 1880 werd het water afgeleid naar de huidige plaats.

Kasteel "Rosendahl" (Noerdijkstraat) : dit kasteel midden in een park van ca. 7 ha met vijver en schilderachtig koetsierhuis werd gebouwd in de eerste helft van de 19de eeuw als zomerverblijf.

Het wordt bewoond door de familie van Baron de Crombrughe de Looringhe. Het interieur is niet te bezichtigen. Aan de rand van het bos staat een stemmige boskapel.

Torhout.

Torhout, gelegen in Bebest-Vlaanderen, aan de weg Brugge-Roeselare (met een aftakking naar Oostende) en aan de spoorlijn Kortrijk-Brugge, is een stedelijk verzorgend centrum in het Houtland (met scholen, vrederecht, wekelijkse markt, ziekenhuis en winkels). Er is flink wat landbouwactiviteit en een niet fel uitgebreide industrie. De actieve bevolking vindt vooral werk in de plaatselijke distributie en diensten en gaat voor een deel werken in Zedelgem, het Brugse, in Lichtervelde en het Roeselaarse.

Historische notities :

de stad Torhout heeft een zeer oude geschiedenis wat bewezen wordt door archeologische vondsten (o.a. neolitische vuistbijlen en Romeins vaatwerk). Voor het eerst in 654 verschijnt de naam Torhout in documenten i.v.m. het Torhouts klooster dat zich in die tijd op het (huidige) Burgplein moet bevonden hebben. In 860 was dit klooster in het bezit gekomen van de eerste graaf van Vlaanderen, Boudewijn I, en deze liet de relikwieën van St.-Donaas uit dit klooster naar Brugge overbrengen. De Noormannen zakten in 879 naar hier af, plunderden de hele streek en staken Torhout in brand. De heropbloei van de plaats gebeurde onder graaf Robrecht de Fries (1029-1093) die er een grote romaanse kerk en het kasteel van Wijnendale liet bouwen. Lange tijd was dit kasteel de geliefkoosde residentie van de graven. Uit die tijd stamt ook het ontstaan van de Torhoutse jaarmarkt die een internationale faam als wolmarkt verwierf. Graaf Filips van den Elzas schonk Torhout een keure in 1183 en de stad werd met een brede gracht versterkt (geen stadsmuren en poorten). Graaf Gwijde van Dampierre (1278-1305) had ondertussen van het slot van Wijnendale zijn vaste verblijfplaats gemaakt en Torhout werd als het ware het centrum van graafschap. Gedurende de 11de eeuw ging Torhouts ster steeds minder schitteren ten voordele van Brugge dat met een ontluikende havenactiviteit het handelsmonopolie verkreeg. Wijnendale ging over in handen van de Duitse heren van Kleef. Na hen zou ook de glansperiode van dit kasteel afgelopen zijn. In de 16de eeuw kreeg de reeds stilgevallen stad af te rekenen met de beeldenstormers en na hen met de Gentse calvinisten, zodat veel van het kunstpatrimonium verloren ging (kerk, stadhuis en vele huizen werden met inboedel in brand gestoken). Met de 17de eeuw brak een zekere herstelperiode aan. Stadhuis en kerk werden heropgebouwd en de familie Roose begon er met een pottenbakkersnijverheid die de naam van de stad weer glans zou geven. Doch een gelukkige eeuw mag het niet heten : bijna voortdurend waren er vreemde bezetters in de stad. In de 18de eeuw werden belangrijke wegen

aangelegd o.m. Rijsel-Roeselare-Torhout-Brugge en Torhout-Oostende, zodat de stad weer ingeschakeld werd in het economisch leven van die tijd.

In 1845 werd de spoorweg Brugge-Kortrijk, met een afbuiging via Torhout, aangelegd. De stad had toen immers als handelsplaats weer naam verwoeven o.m. met een paarden- en graanmarkt. In 1914-18 werd Torhout vier jaar door de Duitsers bezet en ingericht als bevoorradingscentrum voor de Duitse troepen. De stad kreeg veel te lijden onder het oorlogsgeweld. Dan kwam ook de Tweede Wereldoorlog en in mei 1940 tekende koning Leopold III in het kasteel van Wijnendale, waar hij met zijn familie zijn intrek had genomen, de capitulatie van het Belgisch leger. Na de oorlog ontpopte de stad zich tot een verzorgend centrum van het Houtland.

Bezienswaardigheden :

Kerk van Sint-Pietersbanden (centrum) : gegroeid uit een romaanse kerk uit de 11de eeuw. In de loop van de eeuwen meermaals verwoest en heropgebouwd (o.m. in 1627) in gotische stijl. Deze kerk werd dan nogmaals vernield in 1940. Bij de heroprlichting hield men rekening met de vroegere romaanse kerk. Vooral de beschermende en architectonische stijl was opmerkelijk. Veel kunstschatten heeft de kerk niet kunnen bewaren. Opmerkelijk is de moderne preekstoel met keramiekwerk van Jan Nolf (Brugge) en ook de glasramen van Michel Martens. J. Slagmulders en J. Hendrickx zijn demoeite waard.

Stadhuis (B) Markt 1 : barok gebouw uit 1713 met een typisch schilddak. Let op de gedegen symmetrie van de voorgevel met in het fronton het stadswapen. Het interieur werd in 1950-52 volledig verbouwd. Het herbergt het museum van oud Torhouts aardewerk, alsook documenten i.v.m. de geschiedenis van de stad en de kerk.

Ter Walle (Bruggestraat) : oorspronkelijk een rusthuis voor ouden van dagen, dat omgebouwd werd tot cultureel centrum. De puntgevels zijn als beschermd monument opgetekend.

Groenhovepark (Bosdreef-Torendreef) : een bos van ca. 13 ha aangekocht door de stad (1972) en voor het publiek als recreatiepark opengesteld. U kunt er heerlijk wandelen en U vindt er rustbanken, een speelplein (met toestellen), een visvijver (80 x 20 m), stoeiweide, enz. In de nabijheid staat het nieuwe kloosterdomein Virgo Fidelis waar geregeld bezinningsdagen georganiseerd worden. Voor de bouw van de moderne kapel, getekend door A. Degeyter (St.-Andriës) werden oude en nieuwe bakstenen in een goed passende combinatie gebruikt.

In de wand achter het altaar werd een reliëf, dat de H. Drievuldigheid uitbeeldt, in bakstenen uitgevoerd.

In torhout bezoeken wij het AMAND MAES MUSEUM voor TORHOUTS AARDEWERK.

Torhout is door de fabricatie van een fel gekleurd kunstaardewerk nationaal en internationaal bekend geworden.

Men vindt het terug in zeer diverse vormen en kleuren, van eenvoudige gebruiksvoorwerpen als vloer- en haardtegel in goud-bruin glazuur tot elegant vuurkorfjes met ranke reliëfs van blad- en bloemmotieven in geelgroene, bruine en blauwe kleur en dikwijls voorzien van een spreuk of zegswijze.

Het Torhouts pottenbakken zou zijn oorsprong vinden bij het kasteel van Wijnendale. Daar stichtte in de 14de eeuw één van de Heren van Kleef, bij de "fontein" een eerste pottenbakkerij. Het kunstambacht ontwikkelde zijn bedrijvigheid in de 16de eeuw en 17de eeuw meer in het centrum van de stad (in 1538 stond een pottenbakker als inwoner vermeld). Definitief brak ze door met de oprichting van de ateliers van de familie ROOSE (1610), WILLEMEYNS (1783) en MAES (1885), drie families die als het ware elkaar hebben afgelost om de pottenbakkerij in stand te houden.

Typisch voor het "Oud-Torhoutse" werk is onder meer de roodgele kleur. Het laatste pottenbakkersbedrijf (geleid door Armand MAES) werd echter definitief stilgelegd in 1939. Sindsdien heeft men nog geprobeerd, zonder succes echter, de traditie aan te houden. Dikwijls wordt de naam "Torhouts aardewerk" misbruikt om pottenbakkerswerk van mindere kwaliteit of zelfs van vreemde oorsprong (o.m. uit Italië) meer verkoopswaarde te geven.

In de museumruimte van het stadhuis werd een belangrijke verzameling Torhoutse aardewerken en tegels ondergebracht. Naast hoofdzakelijk 19de en 20ste eeuwse aardewerk van de pottenbakkerij MAES (1885-1939) enkele stukken uit de periode WILLEMEYNS.

(1783-1867) gebruiks- en architecturaal aardewerk (14de-20ste eeuw) zien we er een verzameling inlegtegels, archivalia en een didactische stand.

Wij bewonderen er naast gebruiksaardewerk de prachtige stukken kunstaardewerk, waarbij de fijnheid van de versieringen, de kleuren en de vormen getuigen van groot vakmanschap en fijne kunstzin.

Van hieruit wordt terug verzamelen geslagen want wij moeten verder door naar Roeselare voor een kort bezoek aan de Sint-Michiëlskerk.

R O E S E L A R E

Reeds in 1965 werd de voormalige gemeente Beveren opgeheven en bij Roeselare gevoegd. In 1977 werd Roeselare nogmaals vergroot door de opname van Oekene en Rumbeke. Beitem is een belangrijk kerkdorp van Rumbeke, maar strekt zich ook gedeeltelijk uit op het grondgebied van Moorslede en Ledegem. Oekene ligt als een enclave in Rumbeke. Die voormalige gemeenten vervullen een woonfunctie voor pendelaars naar Roeselare (en ook wel naar het Kortrijkse) en vormden reeds voor de samenvoeging een stedelijke agglomeratie met Roeselare. De onderlinge afstand tussen de verschillende kernen bedraagt 1 à 8 km.

Roeselare is een belangrijk industrie- en stedelijk verzorgend centrum gelegen aan het kanaal van Roeselare naar de Leie, aan de Mandel, de weg Brugge-Menen en de spoorlijn Brugge-Kortrijk. De industriële bedrijven bevinden zich hoofdzakelijk aan de binnenhaven, eindpunt van het kanaal Roeselare-Leie, maar ook Beveren (n.o. richting) bezit uitgebreide industrieterreinen (waar u o.m. één van de grootse bedrijven voor koetswerk van autobussen van België vindt). Ook Rumbeke kent heel wat industrie met o.m. steenbakkerijen, een belangrijk glasbewerkingsbedrijf, bouwbedrijven, enz.

Roeselare zelf, dat reeds in de middeleeuwen naam had als een handels- en nijverheidsplaats, had zich aanvankelijk in de lakennijverheid gespecialiseerd stapte later over op de linnenindustrie (met in de 16de eeuw druk bezochte jaarmarkten) en beschikt thans over een ruim pakket bedrijven met een zeer grote verscheidenheid van produktie. In het havengebied alleen reeds hebben er zich zowat vijftig bedrijven gevestigd. Daar en verspreid over de stad vindt u belangrijke textiel- en aanverwante fabrieken, sterk uitgewerkte voedings- en veevoederbedrijven, bedrijven voor de bouwnijverheid (betonproduktie, bouwstenen, vloeren), metaalverwerkingsbedrijven, autozaken, meubelfabrieken, olislagerij, enz. Ook de handel komt er ruim aan zijn trekken met een groot aantal winkels en een serie grote distributie-zaken en met marktdagen voor groenten, pluimvee, biggen, tweedehandse auto's en een eierenmarkt voor groothandelaars. In dit economisch overzicht mag ook de eieren- en groentenveiling niet vergeten worden.

De verzorgende functie van Roeselare wordt zeer duidelijk onderkend aan zijn talrijke onderwijsinstellingen, zijn ziekenhuizen, stedelijk museum en winkelstraten.

Historisch overzicht: de oudheid van een nederzetting op de plaats waar nu Roeselare ligt, wordt door talrijke archeologische vondsten bewezen: resten van een paaldorp op de Mandeloever, geraamte van een mens uit het neolithicum, Romeins vaatwerk en munten. Zoals veelal elders ook gebeurd is, zal Roeselare gegroid zijn uit een 'vicus' bij de (eertijds) bevaarbare Mandel en aan het kruispunt van de heerbanen Doornik-Oudenburg en Mene - een heerweg die aansluiting gaf op de heerbaan Kassel-Wervik. Een akte van 822 vermeldt de plaats als Roslar. In 957 werden versterkingen gebouwd en werd de wekelijkse (dinsdag) markt ingesteld. In de 12de eeuw wordt melding gemaakt van een zekere burggraaf Robertus van Rousselaire en in 1250 schonk Margaretha van Constantinopel aan de plaats de titel en voorrechten van 'stad en poorterij'. Graaf Gwij van Dampierre verbond de jonge stad met de heerlijkheid van Wijnendale (Torhout) en deze toestand bleef behouden tot aan de Franse Revolutie. Intussen werd de stad bekend als centrum voor het weven van laken en er werd een lakenmarkt geëxploiteerd. In 1550 kwam daarbij nog een linnenmarkt, toen de linnennijverheid in belangrijkheid toenam. De oorlogsprikelen (o.m. van de Spanjaarden tegen Frankrijk en Nederland) brachten verwoestingen van de stad met zich mee. Nieuwe opbloei kwam er met de regering van Maria Theresia. De Franse overheersing in de 18de eeuw bracht Roeselare in de Boerenkrijg en in 1830 werd de stad gemengd in de strijd tegen koning Willem der Nederlanden. In deze periode liet de familie Rodenbach fel van zich horen: Constantijn en Alexander werden lid van het Nationaal Congres. Na enkele jaren van economische stilstand na de zelfstandigheid van België maakten de aanleg van de Spoorweg Brugge-Kortrijk (1846-1847) en het graven van het kanaal Roeselare-Leie (1862) nieuwe opgang mogelijk en de stadsbevolking groeide voortdurend aan. Als een feniks herrees de stad (ca. 1925) uit de verwoestingen van de Eerste Wereldoorlog en ontwikkelde zich meer en meer als een veelzijdig handels- en nijverheidscentrum.

Tot slot wijzen we er nog op dat Roeselare de stad is waar Albrecht Rodenbach (1856-1880) werd geboren. Deze dichter verwierf ook naam als stichter van de Blauwvoeterie, een Vlaamse Studentenbeweging. De rol van het Klein Seminarie van Roeselare, waar o.m. A. Rodenbach studeerde en waar Guido Gezelle en Hugo Verriest als leraars werkzaam waren, is in de Vlaamse ontwoedingsstrijd moeilijk te overschatten.

BEZIENSWAARDI GHDEN

1. Grote Markt

Daar stond vroeger de stadshalle en het belfort, waarvan in 1979 de grondvesten werden blootgelegd; herinneringsplaat daarvan, en uittekening van het grondplan der Halle zijn in de marktplaten aangebracht. Aan de oostkant van de Grote Markt prijkt de gotische trapgevel (16de eeuw) van het klooster der Grauwe Zusters; aan de westkant rijzen de "burgerlijke" putgevels der handelshuizen (19de - 20ste eeuw) op. In 1979 kreeg de aloude markt een nieuw uitzicht met wandelgedeelte en groenbeplanting.

2. Het Stadhuis aan de zuidkant van de Grote Markt.

Het "Oud Stadhuis" in Lodewijk XV-stijl is een prachtig voorbeeld van de 18de eeuwse bouwkunst en een bezoek overwaard. Het werd in 1769-1771 gebouwd. Hoog op het fronton in de putgevel prijkt het waarschild van Karel Theodoor (1724-1799), hertog van Neuburg, keurvorst van Beieren, paltsgraaf van de Rijn, en heer van het Land van Wijnendaele en van de stad Roeselaere. In de "schepenzaal" beneden is de galerij van de geschilderde portretten van de aartshertigen Albrecht en Isabella; in de hall boven, o.a. die van keizerin Maria Theresia en van de "blinde" volksvertegenwoordiger en burgemeester van Rumbeke Alexander Rodenbach. In de "raadszaal" boven, met uitzicht op de Grote Markt, bevinden zich enkele prijzen van Rome: van beeldhouwers (Clement Carbon en Josué Dupon) en van kunstschilders (Désiré Mergaert, Ferdinand Callebert), en werk van kunstschilder Alfons Blomme, Romeprijswinnaar. In de conferentiezaal van het in 1924 voltooide "nieuwe stadhuis" met hoge halletoren, bevinden zich twee muurschilderingen: het plan van Roeselare uit Sanderus' "Flandria Illustrata" (1635) en een evokatieplan der Roeselaarse groten door Gaston Vallaëys.

3. Stedelijk Museum

Voor Volkskunde en Plaatselijke Geschiedenis aan het Polenplein, in het 1903 gebouwde "Arsenaal". Drie afdelingen vragen de aandacht:

- 1) Geschiedenis van Roeselare;
- 2) Het volksleven;
- 3) Het Zeeavenuzeum (der pauselijke zeeaven).

4. Klein Seminarie

In 1634 kwamen de paters Augustijnen uit Gent zich te Roeselare vestigen; zij bouwden er een kapel, een klooster en een school. Tussen 1725-1735 werd de barokke Augustijnenkerk aan de Zuidstraat ondergebracht; in het fronton van de voorgevel prijkt het wapenschild van Johann-Wilhelm (1658-1716) hertog van Neuburg en heer van Roeselare, en het beeld van "O.-L.-Vr. van Troost" door Karel Dupon.

Sedert de Napoleontische tijd is aldaar een bisschoppelijk Klein Seminarie gevestigd, dat in de 19de eeuw vermaardheid verwierf door drie West-Vlaamse voormannen van de Vlaamse Beweging: Guido Gezelle (borstbeeld door Jules Lagae in de dreef), Hugo Verriest en Albrecht Rodenbach. In 1875 had er de "Groote Stooringe" plaats, een studentenrevolte die in gans Vlaanderen de Blauwvoeterij veroorzaakte (gedenkteken "De Blauwvoet" (1980) op de "historische" speelplaats).

5. Sint-Michielskerk

De oudste sporen ervan dateren uit de Middeleeuwen; tot in 1872 bleef zij de enige parochiekerk te Roeselare. In 1488 legde de stadsbrand deze kerk

grotendeels in puin ; op last van Filips van Kleef (1456-1529) heer van Roeselare, werd de kerk heropgericht tussen 1497 en 1504 in laatgotische stijl. De monumentale toren dateert uit 1504 en was oorspronkelijk spits ; in januari 1735 waaide de spitse torennaald om ; zij werd dan door een klokvormige bekapping vervangen. Het interieur bevat belangrijke kunstwerken ; de kunstvolle barokke predikstoel (17de eeuw) stelt het bijbels verhaal van de wijngaard van Nabot voor ; de neogotische voet het hoofdaltaar (1862) van de Brugse beeldhouwer Francis Dumon met drie reliëfs uit het leven van Jezus ; 17de eeuwse -Ecce Homo beeld in hout ; zwart marmeren doopvont (1816) van de Brugse Beeldhouwer Jan Calloigne ; schilderijen : "Hulde aan O.-L.-Vr." door Jacob van Oost (17de eeuw), "De Kroning van Kristus", door Jan Janssens (17de eeuw) ; schilderijen van Roeselaarse kunstschilders : Bernard Mioen, Désiré Mergaert, Ferdinand Callebert (19de eeuw). De kerk bezit het grootste orgel van West-Vlaanderen ; in de toren hangt de stadsbeiaars met 37 klokken. Het zuidportaal dateert van 1954, met bovenop het beeld van O.-L.-Vrouw.

De Preekstoel (beschrijving)

De preekstoel in de St. Michielskerk is één der merkwaardigste uit de provincie West-Vlaanderen. Die interessante kansel werd gemaakt voor de kerk van de geschoeide Karmelieten te Brugge, gelegen in de Carmerstraat. Gedurende de Franse bezetting werd de kerk in het openbaar verkocht en in 1797 volledig afgebroken. Gelukkig werd de preekstoel gered en kwam vrijwel ongeschonden terecht in de Sint Michielskerk te Roeselare.

Jammer genoeg kennen wij noch beeldsnijder, noch de datum waarop de preekstoel tot stand kwam. Wij zouden hem omwille van de vorm van de medaillons, de schelpen en andere ornamentiek dateren omstreeks 1710-1720 en plaatsen in de volle Laat - Barok.

De eikenhouten preekstoel rust op een marmeren blok en heeft als voet een boomstronk, omslingerd met wijngaardranken, die in het middende kuip ondersteunen, terwijl achteraan, links en rechts, nog twee tronken met ranken de achterkant van de kuip schragen. Onder de kuip staat links de profeet Elias met vlammend zwaard in de ene hand, terwijl de andere hand vermanend omhoog wijst. Het is een grootse gestalte in volle beweging daar neergezet, omzwind met een forse zwaai van zijn mantel. Elias heeft een expressieve kop met sterk krullend haar en baard. Naast hem staat 'n even monumentale gestalte van koning Achab in wapenrusting, maar eveneens met een kemelaren mantel, die in een forse zwaai zijn lichaam omlijst. Ook hij is in volle aktie weergegeven. Beide figuren zijn echte barokgestalten, vol bewegingen in hun houding en met forse breed gekapte plooiën in hun kledij.

De kuip, waarvan de rand begroeid is met wijngaardranken rust op een zware boomstronk in het midden en op twee lichte tronken achteraan. Ze vertoont een vierkant, waarvan de hoeken afgeplat zijn en waar telkens een mollige putto of knaapje in een ritmische dansbeweging geplaatst is. Die knaapjes zijn heel mooi en levendig gesculpteerd. Op de kuip zelf zijn vier medaillons aangebracht, waarvan telkens een buste bebeeldhouwd is. Vooraan menen wij een God de Vader in het medaillon te zien met een wereldbol en in de wolken. Mooi vinden wij hier de zwier van de lijnen die zeer vloeiend en vlot gebeiteld zijn. Zie bijvoorbeeld de golvende baard en zeker ook de gevoelig weergegeven handen.

Rechts is, in een medaillon een heilige uit de Karmelietenorde (met lelie) uitgebeeld en links een heilige met een zwaard, terwijl tenslotte op de duER Van de kuip een heilige met pelgrimstaf en schenkket getoond wordt. Alle gezichten zijn vlot gesculpteerd.

Tenslotte vernoemen wij de zwierige trap, waarvan de leuning bestaat uit druivenranken en druiventrossen. Boven de kuip is een klankbord in een zuivere schepvorm, doch onderaan begroeid met wijngaardranken. Het geheel stelt de wijngaard van Naboth voor.

De preekstoel vormt een indrukwekkend en monumentaal meubel waarvan zowel de beelden, medaillons met busten als de sprankelende knaapjes en de ornamentatie vol zwier en beweging in het eikenhout gesneden zijn, zodat ze werkelijk typerend zijn voor de Laat-Barokke houtskulptuur in ons land. Voor de kwaliteit van het beeldhouwwerk wpreken zeker ook de expressieve gezichten en de gevoelige geskulpteerde handen. De vlot en breed gesneden plooiën van de kledij zijn werkelijk vol ritme en actie, wat nogmaals de echte barokstijl van dit werk onderlijnt.

Ongetwijfeld mag de preekstoel van de St. Michielskerk in Roeselare en één lijn genoemd worden met de reeks typische Laat-Barokke kansels in ons land zoals de preekstoelen in de St. Michielskerk te Brussel, de O.L. Vrouwkerk te Antwerpen, de St. Romboutskathedraal te Mechelen en dichterbij ons met de preekstoel van de St. Walburgakerk te Brugge en Te Veurne of van de St. Bertinuskerk te Poperinge.

Kortom een kunstwerk uit onze houtskulptuur met duidelijk artistieke kwaliteiten en zeker typerend voor het rijke aktievolle kerkmeubilair van onze Barok tussen 1675-1725. Een preekstoel die misschien wel een beetje meer aandacht verdient.

6. Arme-Klarenkapel

Gebouwd in de tweede helft van de 19de eeuw ; het interieur werd in 1976 gerestaureerd ; het slotklooster der Arme-Klaren werd samen met de kerk gebouwd.

7. Stedelijke begraafplaats (Merkwaardige populierendreef).

Huldemonument voor de Roeselaarse gesneuvelde soldaten 1914-1918 (Karel Dupon) ; praalgraf van Albrecht Rodenbach (1888, door Jules Lagae) ; praalgraf van Roger Fieuw (Roeselaars letterkundige, 1922-1960) ; graf van Karel Dubois (1885-1956).

8. Geboortehuis (Albrecht Rodenbachstraat) en Sterfhuis (Noordstraat) van Albrecht Rodenbach (1856-1880), "Wonderknaap van Vlaanderen" en stichter van de Blauwvoeterij.

9. Standbeeld van Albrecht Rodenbach, op het De Coninckplein in 1909 onthuld, gebeeldhouwd door Jules Lagae.

10. Neoromaanse St.-Amandskerk, gebouwd in 1869-1872 ; predikstoel en kruisweg gebeeldhouwd door Karel Dupon ; moderne glasvensters en monumentaal orgel.

11. Nieuw Station (1979) met op het stationsplein het huldemonument voor beeldhouwer Jules Lagae (1862-1931).

Bij het station is een douane-entrepot gevestigd.

12. Museum Blomme aan de Ooststraat, waarin een collectie schilderijen is ondergebracht van de Roeselaarse kunstschilder en Romeprijswinnaar (1920) Alfons Blomme (Roeselare, 1889-1979).

13. Postgebouw, aan de Ooststraat, ; neogotisch gebouw (1902-1903).

14. Kerk der Paters Redemptoristen, tweede helft 19de eeuw ; muurschilderijen van Arno Brys.

15. Haven van Roeselare, aan het kanaal van Roeselare vaar de Leie in 1862-1870 gegraven ; één der belangrijkste binnenhavens van België ; in het industrieel actieve deel van de stad. Kaasmuren 2116 m. ; watergeul 50 m. breed bij de ingang ; gabarit 600 T in de havengeul ; 1350 T in de zwaaihaven, achter de Brunabrug. Trafiek : jaarlijkse aanvoer van ong. 600.000 T in 2500 lichters. Een uitgestrekte industriegrond is beschikbaar. (Aanvragen en informatie bij W.I.E.R., baron Ruzettelaan Brugge).
De Veiling met een enorme jaarlijkse omzet, is één van de bijzonderste van het Land.
16. Kazandmolen, aan de Mandeklaan, in 1813 op de plaats waar de in 1773 gebouwde oliestamp-staakmolen afbrandde ; in 1944 geklasseed.
17. St.-Petrus en Pauluskerk, te Rumbeke. Eertijds gotische kerk, in 1924 herbouwd in Ieperse stijl. Het pronkstuk is de gisant uit het midden der 16de eeuw, grafmonument van Jacob de Thiennes († 1534) heer van Rumbeke, en van zijn vrouw Katharina van Oignies († 1545). Devotie voor de H. Blasius tegen koorts en kinderziekten ; neogotische kruisweg van Louis Beyaert (ca. 1900) ; romaanse doopvont in witsteen (12de eeuw?) ; eikenhouten communiebank (1734) ; predikstoel (1630) ; kerkstoel voor de Rumbeekse graaf.
18. Baljuwhuis, in 1617 in opdracht van Pieter Goudenhoofd, baljuw van Rumbeke gebouwd ; typische onrijpoort en renaissanceschouw.
19. Standbeeld van Alexander (De Blinde) Rodenbach (1786-1869) (in de Mgr. De Haerestraat), volksvertegenwoordiger (1831-1869) en burgemeester van voor het graven van het kanaal van Roeselare naar de IJzer en voor het recht der Vlaamse Taal.
20. Kasteel van Rumbeke. Dit bouw kundig kleinoord van Vlaamse Renaissance ca. 1538 gebouwd door de toenmalige heer Thomas de Thiennes en zijn echtgenote Margareta d'Harméricourt. De kopel, de eigenaardige bolvormig gekroonde zeshoekige toren, het centraal L - vormig bouwgedeelte en de twee afgekapte torentjes aan de noordzijde herinneren aan deze bouwperiode. De vier geveltorentjes aan de zuidzijde dateren uit de 17de eeuw ; de zware inrij-paviljoenen die de oost- en westpoort vormen, zijn uit 1731. Het kasteel met het aanliggend STERREBOS - in 1770 aangelegd - eigendom van de familie de Limburg-Stirum.
Het kasteel en het bos kunnen door het publiek bezocht worden.
21. St.-Martinuskerk te Oekene, met enkele grafzerken op het oude kerkhof rondom. De H. Cornelius wordt er gediend tegen kinderziekten en veeplagen. Aan de portaalmuur prijkt een arduin fondataisteen ("Jan van Moerkerke ende Magriet zijn wijf") uit 1489. Het Van Peteghem-orgel (1773) verdient de aandacht, naast het 17deeeuws beeldje van O.-L.-Vrouw van Karmel.
22. Kerk van de Kruisverheffing te Beveren, waar het Processiekruis, in Doornikse smeedkunst (13de eeuw), is bewaard.

We parkeren de autocar voor het gasthof Sint Michiel waarna we even, tussen twee missen in, de Sint Michielkerk bezoeken.

Na dit korte bezoek steken we de benen onder tafel, in het voornoemde gasthof, voor het middagmaal. Eén consummatie is in de prijs inbegrepen, alsook de dienst en de eeuwige BTW. Elkeen rekent zelf aan tafel af.

Te lang mogen we het echter niet trekken want om 14 uur worden we verwacht op het kasteel van Wijnendale en daarna moeten we ook nog naar het Vlasmuseum.

HET KASTEEL VAN WIJNENDALE

Dit waterslot vindt zijn oorsprong in het jachtkasteel dat, in 1085 door Robrecht de Fries, Graaf van Vlaanderen, werd opgetrokken. Hoewel weinig bronnen iets over Wijnendale van voor 1085 vermelden, gaat het hier om een oudere nederzetting.

In het begin van de twintigste eeuw werden er scherven van Romeins glas- en aardewerk gevonden. Gedurende de tweede wereldoorlog ontdekten de Duitsers er bij graafwerken twee Merovingsche begraafplaatsen. Het oorspronkelijk gebouw was een achthoekige konstruktie in hout. Op iedere hoek stond een toren in de zuidhoek stond.

Toen Robrecht de Fries er in 1092 stierf, volgde zijn oudste zoon, Robrecht II, hem op. Alvorens naar de kruistochten te vertrekken in 1096, voltooide hij het bouwwerk.

Bij zijn terugkomst uit het Heilig Land, waar hij de bijnaam "Robrecht van Jeruzalem" had gekregen, vernieuwde hij het wapenschild van de familie. Het oorspronkelijk embleem, een ondergaande zon, werd met een leeuw verrijkt. Het wapenschild werd bij de restauratie van het slot in de negentiende eeuw boven de ingangspoort ingebouwd. Dit wapen is nu ook het embleem van West-Vlaanderen.

Het was Graaf Gwijde van Dampierre die het slot in 1278 herbouwde in steen. Deze burcht was min of meer cirkelvormig en was voorzien van elf torens, omgeven door een brede gracht (nog te zien op een prent in Flandria Illustrata van Sanderus). De hoge wachttorens stond op het binnenplein. Het had toen eveneens drie grote losstaande donjons.

Toen koning Filips IV in Frankrijk aan de macht kwam in 1285, begonnen de moeilijkheden voor Gwijde pas voorgoed.

Vlaanderen werd bezet door het Frans leger in 1300. De Franse vorsten verbleven in 1301 te Wijnendale. In 1302 kon pas na een drie weken durende belegering het Kasteel van Wijnendale heroverd worden op de Fransen. Jan van Namen en Willem van Gulik konden een zegevierende intocht maken in het voorvaderlijk slot.

Na de Heren van Namen, die het slot hersteld hadden en verkocht aan Jan Zonder Vrees, kwam het door het huwelijk van Maria, dochter van Jan Zonder Vrees, met Adolf IV van Kleef, in het bezit van de Heren van Kleef. Deze laatsten gaven aan Wijnendale zijn oude luister terug. In de omgeving van de burcht richtte men een glasblazerij, een pottenbakkerij en een brouwerij op. Gedurende het bewind van de Heren van Kleef kwam Maria van Bourgondië in Wijnendale om bij een valkenjacht in 1482. Het slot werd door de familie van Kleef verlaten rond de periode van de Godsdienstoorlogen. Het kasteel werd geplunderd en verwoest in 1578.

Later kwam het in handen van Willem Wolfgang, paltsgraaf van de Rijn en hertog van Nieuwburg.

Desondank onderging Wijnendale vanaf 1630 een opeenvolging van bezettingen door Spaanse en Franse troepen, met de daarbij horende beschadigingen. In 1708 greep in de schaduw van het slot, de veldslag bij Wijnendale (The battle of Wijnendale) plaats. Het kwam er tot een bloedig treffen tussen Franse en Engelse troepen, waarbij de Fransen de nederlaag leden.

Het was Paltsgraaf Karel Theodoor die terug wat licht bracht in het gewest. Naast de weg Brugge-Menen legde hij ook op eigen kosten de aftakkingsweg aan van Torhout naar Wijnendale. Daardoor steeg de waarde van de bomen in de bossen van Wijnendale omdat deze aftakkingsweg beter verkeer toeliet voor de grotere bomen uit de houtvesting. Eveneens werd onder zijn gezag het "Het Manscheep Bouck van alle leenen ende achterlaanen" van het Kasteel Wijnendale opgesteld. Een prachtig werk met kaarten in kleur en met tekeningen van de gebouwen uit de tijd. De illustraties zijn van Jan Gareminj.

De Franse Revolutie luidde weer een donkere periode in voor het slot : het kasteel werd als herberg ingericht.

Bij zijn bezoek aan het kasteel in 1811, beval Napoleon devolledige afbraak. Slechts drie torens bleven overeind. Na de val van Napoleon bezetten Engelse troepen het kasteel.

Na de hereniging van de Lage Landen, werd het kasteel van Wijnendale eigendom van de familie van Oranje. De Nederlanders richtten het kasteel in als kazerne voor hun troepen en boden het tenslotte te koop aan. In 1826 werd het kasteel aangekocht door de Brusselse bankier Josse-Pierre Matthieu. De volledige heropbouw gebeurde samen met architect Felix Laureys en duurde van 1826 tot 1880.

Tot op heden is het kasteel van Wijnendale nog steeds in het bezit van de familie Matthieu de Wijnendale, waarvan de familieportretten van de generaties te zien zijn in het kasteelmuseum. De huidige heer J.J. Matthieu de Wijnendale nam het initiatief tot het inrichten van een museum dat hij verder hoopt uit te bouwen.

We rijden de parking op, om van daaruit te voet, naar het Kasteel van Wijnendale te wandelen. Maar eerst nog een kort kijkje in de Kapel.

Langs de Fonteindreef staat het zeuwenoud kapelletje van O.L.-Vrouw van Wijnendale waarover tal van legenden de ronde doen. Het is gebouwd mogelijk op de plaats waar Maria van Bourgondië ten val kwam of volgens een andere versie, daar waar ooit twee kinderen door struikrovers werden vermoord.

Nog steeds komt men er op bedevaart, het vergulden legendarisch Maria-beeldje om gunst vragen. Binnenin bevinden zich enkele gedenksteden van gestorven kasteelbewoners en een paar mooie glasramen waarvan er eentje, spijtig genoeg, nodig aan herstelling toe is. Naast de kapel bevindt zich de vroegere ijskelder die in de winter werd gevuld met het ijs van de kasteelwal om zo gedurende de zomer het voedsel koel te kunnen bewaren.

We stappen nu door een prachtige lindendreef naar de ingang van het kasteel, waarbij we een en al oog hebben voor de prachtige bomen die we hier kunnen bewonderen.

Vergeet we niet dat bij dit kasteel, een natuurdomein behoort (afhankelijk van de Vlaamse gemeenschap) met wetenschappelijke waarde. Hierin kunnen, op aanvraag, wandelingen gedaan worden.

Wij betreden het kasteel langs de hoofdingang waar we een ogenblik oog hebben voor het wapenschild en de indrukwekkende ophaalbrug en poort.

In de inkomhal zijn de muren versierd met een reeks wapenschilden van de opeenvolgende bewoners van het Kasteel van Wijnendale. Deze plaasteren wapenschilden staan op de binnenkoer in arduin uitgevoerd. Ook komen enkele gravures en pentekeningen van het kasteel voor.

De opgezette leeuwenkop die op het einde van de inkomhal aan de muur hangt, heeft niets met de leeuw van Vlaanderen te maken. Dit exemplaar werd in 1960 in Afrika geschoten en is een jachttrofee van de huidige eigenaar.

De eerste grote bezienswaardigheid is de kasteelkeuken vanpaltsgraaf Karel-Theodoor (tweede helft van de 18de eeuw).

Er werd een typische 18de eeuwse keuken heropgebouwd, gebaseerd op oude tekeningen, modellen en overleveringen.

Uniek is hier zeker de authenticiteit van het materiaal. In deze keuken vallen enkele elementen bijzonder op : de grote stookplaats (haard), het fornuis met pompbak, de 19de eeuwse tafel met bank (18de eeuw) en de bergmeubels.

In de gang wordt door een reproductie van een wandtapijt en een paar plannen de Slag van Wijnendale in 1708 herdacht. Verder is er het "Mansceepbouck van Wijnendaele" te zien. Dit boek bevat een uitvoerige beschrijving van alle lenen die rechtstreeks of onrechtstreeks afhankelijk waren van het leenhof (kasteel) van Wijnendale. Uitgegeven in 1774 was het de bedoeling een basisdocument te verkrijgen voor het heffen van grond- en andere belastingen. Het is een prachtige en unieke bron voor de geschiedenis van dit stuk Vlaanderen.

De tweede grote blikvanger van het kasteelmuseum is de gotische zaal. Het is een evocatie van de aanzet tot de jachtpartij waarop Maria van Bourgondië door een fatale valpartij om het leven zou komen. Verder in de gang krijgen we een reeks foto's die ons een overzicht geven van de familie Matthieu de Wijnendaele en hun personeel alsook diverse kurassen en sabels. Op het einde van de gang komen we in het bureau van Leopold III. In dit bureau wordt van de historische ontmoeting van Koning Leopold III met zijn vier ministers Pierlot, Vanderpoorten, Spaak en Generaal Denis op zaterdag 25 mei 1940, een beeld in zijn werkelijk karakter weergegeven. Het bureau van de Koning was ingericht in de kamer 17 van het kasteel.

Om 5 u 's morgens ontving Koning Leopold III daar zijn ministers. In het gesprek, dat één uur duurde, probeerden de ministers de Koning ervan te overtuigen met hen het land te verlaten om samen met de andere leden van de regering de oorlog verder te voeren aan de kant van de geallieerden. De Koning weigerde en wenste bij zijn leger en de bevolking te blijven. Hier greep de werkelijke botsing tussen de Koning en zijn regering plaats; wat na de oorlog zou leiden tot de "koningskwestie". Het was ook hier dat hij, op datum van 28 mei 1945, zijn laatste nota tot het leger richtte en die het staakt het vuren op het front van het Belgisch Leger gaf. We geven een afschrift van dit order dat uiteraard in het Frans was:

"Soldats,

Précipités à l'improviste dans une guerre d'une violence inouïe, vous vous êtes battus courageusement pour défendre pied à pied le territoire national. Epuisés par une lutte ininterrompue contre un ennemi très supérieur en nombre et en matériel, nous nous trouvons adoulés à la reddition.

L'Histoire dira que l'Armée a fait tout son devoir. Notre honneur est sauf. Ces rudes combats et ces nuits sans sommeil ne peuvent pas avoir été vains. Je vous recommande de ne pas vous décourager, mais de vous comporter avec dignité. Que votre attitude et votre discipline continuent à mériter l'estime de l'étranger. Je ne vous quitte pas dans l'infortune que vous accable: je tiens à veiller sur votre sort et celui de vos familles.

Demain, nous nous mettrons au travail avec la ferme volonté de relever la Patrie de ses ruines."

L E O P O L D

In het lokaal naast het bureau illustreren een twintigtal foto's deze merkwaardige periode uit onze nationale geschiedenis.

In de glazen tafelkast met het situatieplan van de vijandelijkheden einde mei 1940 staat een kleine asurne in grijs aardewerk uit de Merovingische tijd. Deze urne werd in 1942 gevonden op een begraafplaats uit de 7de eeuw. Voor de liefhebbers die verder willen, bezoeken we nog even de zolder en de DONJON (hoofdwachtoren, 27 m hoog, 132 trappen) vanwaar we een prachtig uitzicht hebben op het domein en de bossen van Wijnendale. We rondem het geheel af in de letterlijke en figuurlijke zin met een wandeling rond de walgracht.

In een vlug tempo gaat het nu over LICHTERVELDE en de A.17 naar het Kortrijkse voor een bezoek aan het VLASMUSEUM.

In een oude blasboerderij uit 1870, gelegen aan de Stijn Streuvelsstraat ('t Hooghe) - vlak bij de afrit Kortrijk Zuid van de E3, nabij de "Hallen" en de "Universiteit" - werd het Nationaal Vlasmuseum ondergebracht. Geopend in 1977 is het een van de trekpleisters van West-Vlaanderen geworden.

De gerestaureerde boerderij geeft onderdak aan 26 aantrekkelijke tafereelen, reconstructies van de vroegere vlasteelt, de vlasbewerking- en -verwerking. Kortrijk en heel de Leiestreek hebben tot voor de 19de eeuw een echte baroktijd van het vlas meegemaakt. De vlassector begon die streek een massale bedrijvigheid en gouden jaren. In het Kortrijkse museum voel je de sociale draden uit de bewogen geschiedenis van de vlasplant, die Vlaanderen wereldbekend maakte. Je kan je er ook laten drijven op de gang der

seizoenen : je volgt geboeid het handgebaar van de zaaiër, je voelt mee met de voortkruipende wieden, je geraakt in de sfeer van het slijten, repelen en boten, je maakt het roeten mee, het brakelen, zwingelen, hekelen en verpakken, het spinnen en haspelen, en ten slotte ook het verwerken van de kostbare garens tot lijnwaad, kant en borduurwerk.

Vijftig meter wandkasten brengen met fotomateriaal, documenten, teksten en kleine voorwerpen op didactische wijze een aanvullend beeld van dat vlasgebeuren. Een 50-tal noeste vlaswerkers levensecht uitgebeeld in Polyester, animeren de realistische taferelen. Ze zijn zo levendig dat je de eelt zou willen betasten op de ruwe handen van de zwingekaars, je leest de spanning af op het gelaat van de hekelaars, de aandachtige concentratie van de thuiswever. Kortom ; je voelt je aanwezig in de realiteit van elk gebeuren. Niet alleen de details worden scherp uitgetekend, maar ook de totaalsfeer is aangrijpend. Daarbij zorgt een uitgebreide diamontage met een vleugje romantiek uit het verleden, voor inleiding of aanvulling bij een groepsbezoek. Ook de gerestaureerde oude hoevegebouwen, het indrukwekkend schuurgebint en sfeer van het erf, de wal en de kikkerpoel, de boomgaard en de schapenweide, sluiten goed aan bij het museumgeheel ; landbouw en vlas ; verleden en heden, in één pakket.

We kijken dan ook even naar de kleinste Vlasgaard ter wereld om ons bezoek te besluiten met een bezoek aan het stemmig vlasserscafé "In de Vlasblomme" ; een vlaamse dorpskerk met typische oude meubelen, waar we bij een lekker biertje van het vat of een beelde boterham, de sfeer van ons museumbezoek nog wat kunnen verlengen, en nakaarten over wat we op die lange dag beleefd hebben.

Te lang mag het echter ook niet duren, want traditiegetrouw willen we omstreeks 20 uur in Oostende zijn.

Dit was onze laatste voorzomeractiviteit. Blij dat jullie er weer bij waren, een prettige zomervakantie en tot op onze eerste nazomer activiteit, de Landdag van het Heemverbond die op 21 en 22 september in onze stad doorgaat en door uw kring georganiseerd wordt.

Bibliografie : Toeristisch vademecum voor West-Vlaanderen. R. Declerck
Zeven maal Handwerkzaam ; Westtoerisme
Catalogussen en publiciteitsfolders van de diverse musea.

J.B. DREESEN